

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง โอกาสและความท้าทายของไทย
ในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา

จัดทำโดย นางสาวปิลาญญา นิยมไทย
รหัส 14012

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 14 ปี 2565
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง โอกาสและความท้าทายของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา

จัดทำโดย นางสาวปัทมญา นิยมไทย
รหัส 14012

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 14 ปี 2565
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต เชิดชู รักตะบุตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีวินท์ สุพุทธิกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ภูมิภาคแอฟริกาเป็นทวีปแห่งโอกาสสำหรับการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนไทย โดยเป็นฐานการค้าในฐานะตลาดส่งออกเก่าที่ไทยต้องการรักษาและเป็นตลาดใหม่เพื่อส่งออกสินค้าและบริการใหม่ ๆ ไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เป็นที่ประจักษ์ว่า ภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติปริมาณมหาศาล อาทิ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ สินแร่ อัญมณี และป่าไม้ ซึ่งยังไม่มีการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทรัพยากรสูงนัก รวมทั้งเป็นฐานการลงทุนที่มีศักยภาพสำหรับภาคเอกชนไทย เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรและปัจจัยการผลิตราคาถูก อีกทั้งเป็นเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตในระดับสูงอย่างต่อเนื่องและมีตลาดที่มีฐานผู้บริโภคขนาดใหญ่และกลุ่มผู้บริโภคที่อยู่ในวัยทำงานและมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น

รายงานการศึกษาฉบับนี้พบว่า ภูมิภาคแอฟริกาสามารถเป็นแหล่งพลังงานสำรองให้กับไทยได้ โดยการเพิ่มปริมาณการซื้อขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากแหล่งผลิตในภูมิภาคแอฟริกาเพื่อลดการผูกขาดแหล่งพลังงานกับภูมิภาคตะวันออกกลาง และลดความเสี่ยงด้านความมั่นคง ด้านพลังงาน และเป็นโอกาสสำหรับภาคเอกชนไทยในการขยายลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานไปสู่ภูมิภาคแอฟริกา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในระดับระหว่างประเทศได้ โดยเฉพาะในอนุภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้และแอฟริกาตอนเหนือ นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสในการลงทุนในด้านเทคโนโลยีที่สะอาดเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคแอฟริกา มีความเสี่ยงเฉพาะหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงด้านการเมือง ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากความเปราะบางและการขึ้นอยู่กับการผลิตและการค้าพลังงานสูง ภัยธรรมชาติ โรคติดต่อ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภัยการก่อการร้าย กฎระเบียบที่ยังไม่เป็นสากล ระบบราชการขาดความโปร่งใสและมีอัตราการฉ้อราษฎร์บังหลวงสูง

รายงานฉบับนี้พบว่า รัฐบาลสามารถช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในการจัดการกับความท้าทายของอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาใน ด้านต่าง ๆ ได้ อาทิ การเสริมสร้างความร่วมมือรอบด้านกับประเทศที่เป็นเป้าหมายการลงทุนของไทย โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการเมือง และการส่งเสริมให้มีเครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาและคุ้มครองผลประโยชน์ของภาคเอกชนไทยผ่านกรอบความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนและอนุสัญญาภาษีซ้อน ตลอดจนการสนับสนุนการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ของภาคเอกชนไทย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณกระทรวงการต่างประเทศที่ได้อนุมัติให้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตร นักบริหารการทูตรุ่นที่ 14 ปี 2565 ซึ่งทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์หลากหลายด้านรวมถึงได้สร้างเครือข่ายและมิตรภาพกับผู้เข้าร่วมอบรมจากหลายหน่วยงาน และนับเป็นช่วงเวลาสองเดือนที่ทรงคุณค่าและน่าจดจำ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลถือเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของหลักสูตรการฝึกอบรมนี้ ซึ่งสำเร็จลงได้ด้วยดีจากการชี้แนะและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่าน ผู้เขียนจึงขอขอบคุณ เอกอัครราชทูต ดร. จิตตริยา ปิ่นทอง เอกอัครราชทูตเชดซู รักตะบุตร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิวินท์ สุพุทธิกุล เป็นอย่างสูง รวมถึงขอขอบคุณ ผู้แทนบริษัท ปตท. สำรวจ และผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการการลงทุน ด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่นำมาสู่ผลการศึกษา

ผู้เขียนขอขอบคุณนายตามพ์ บุญธรรม อธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ที่ได้ให้การสนับสนุนผู้เขียนในการฝึกอบรมครั้งนี้อย่างเต็มที่ ร้อยโท สรวุฒิ ปรีดีติลล อัครราชทูต ณ กรุงเฮลซิงกิ ปฏิบัติราชการ ณ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์รวมทั้งแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะในการดำเนินการ (“ชี้เป้า ฝ่าส่งเสริม เต็มให้เต็ม”) รวมทั้งนางหทัยชนก ฤทธาคนี ฟรุโม ผู้อำนวยการกองแอฟริกา และเพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่กองแอฟริกา ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งเป็นกำลังใจในการจัดทำรายงานการศึกษานี้

ผู้เขียนขอขอบคุณนางธิดิพร จิระสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และบุคลากรทุกท่านที่ได้ดูแลให้การจัดการฝึกอบรมครั้งนี้มีความน่าสนใจและ เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกระทรวงการต่างประเทศต่อไป

ปัทมญา นิยมไทย

กันยายน 2565

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.5 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	5
1.7 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พลังงาน (Energy Economics)	7
2.2 การวิเคราะห์ SWOT	7
2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.4 สรุปกรอบแนวคิด	13
บทที่ 3 ผลการศึกษา	15
3.1 นโยบายพลังงานของไทยและความเชื่อมโยงกับภูมิภาคแอฟริกา	15
3.2 การวิเคราะห์ SWOT	26
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	36
4.1 สรุปผลการศึกษา	36
4.2 ข้อเสนอแนะ	37
บรรณานุกรม	41
ประวัติผู้เขียน	43

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	การวิเคราะห์ SWOT	8
ตารางที่ 2	ผลการวิเคราะห์ SWOT และข้อเสนอแนะแนวการดำเนินการเชิงกลยุทธ์	33

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลังงานที่มีศักยภาพสูงสำหรับไทยในภูมิภาคแอฟริกา	21
ภาพที่ 2	มูลค่าการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากแหล่งหลักของแอฟริกา ระหว่างปี 2560-2564	23

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายส่งเสริมและผลักดันให้อุตสาหกรรมพลังงานสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศในฐานะอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์ และการสร้างเสริมความมั่นคงทางพลังงานโดยการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานและระบบไฟฟ้าจากทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้มีการกระจายแหล่งและประเภทพลังงานให้มีความหลากหลายเหมาะสม และยั่งยืน ตลอดจนกำกับราคาพลังงานให้มีราคาเหมาะสม¹ ร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578 ได้กำหนดเป้าหมายหลัก 2 เป้าหมาย ได้แก่ (1) การสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และ (2) สังคมยอมรับและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทิศทางการสร้างความมั่นคงทางพลังงานรวมถึงความมั่นคงในการจัดหาแหล่งพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการพลังงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายแหล่งและชนิดของพลังงานเพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดภาระในการจัดหาพลังงาน การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีพร้อมกับการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ในขณะที่เป้าหมายในการให้สังคมยอมรับและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะครอบคลุมถึงมิติด้านสังคมที่เน้นสังคมแห่งความรู้และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากภาคพลังงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม² นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อควบคุม การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกโดยเฉลี่ยให้น้อยกว่า 2 องศาเซลเซียส และมุ่งมั่นความพยายามในการจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกโดยเฉลี่ยให้อยู่ที่ 1.5 องศาเซลเซียส โดย

---

¹ นโยบายพลังงานที่อยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://old.energy.go.th/government-energy-policy/> [12 สิงหาคม 2565].

² สำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/masterplan> [12 สิงหาคม 2565].

ไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ในการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 26 ณ เมืองกลาสโกว์ (Conference of the Parties: COP26) เมื่อปี 2564 ในการตั้งเป้าหมายการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในปี 2593 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิ เป็นศูนย์ (Net Zero Greenhouse Gas Emissions) ในปี 2608 ซึ่งส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องเร่งขับเคลื่อนมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและเคร่งครัดมากขึ้น รวมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนเพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ตลอดจน การผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม เป็นต้น

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้สถานการณ์การใช้พลังงานโลกมีความผันผวนสูง ประกอบความผันผวนด้านราคาจากการควบคุมปริมาณการผลิตและส่งออกของประเทศผู้ผลิตน้ำมัน สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ และล่าสุดวิกฤตด้านพลังงานในภูมิภาคยุโรปอันเป็นผลจากความรุนแรงระหว่างรัสเซียและยูเครน เน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดยการจัดการแหล่งพลังงานที่หลากหลายเพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578

ภูมิภาคแอฟริกาเป็นทวีปแห่งโอกาสสำหรับการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนไทย โดยเป็นฐานการค้าในฐานะตลาดส่งออกเก่าที่ไทยต้องการรักษาและเป็นตลาดใหม่เพื่อส่งออกสินค้าและบริการใหม่ ๆ ไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ในปริมาณมาก อาทิ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ สินแร่ อัญมณี และป่าไม้ ซึ่งยังไม่มีการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทรัพยากรสูงนักรวมทั้งเป็นฐานการลงทุนที่มีศักยภาพสำหรับภาคเอกชนไทย เนื่องจาก เป็นแหล่งทรัพยากรและมีปัจจัยการผลิตราคาถูก อีกทั้งเป็นเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตในระดับสูงอย่างต่อเนื่องและมีตลาดที่มีฐานผู้บริโภคขนาดใหญ่และกลุ่มผู้บริโภคที่อยู่ในวัยทำงานและมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น

ไทยได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคแอฟริมากันมานาน และได้เริ่มสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับอียิปต์เป็นประเทศแรกในภูมิภาคแอฟริกาตั้งแต่ปี 2497 จนถึงปัจจุบัน ไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแอฟริกาครบทั้ง 54 ประเทศ ในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2544-2564) รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายเชิงรุกเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกา 3 กรอบนโยบาย ได้แก่ (1) นโยบายมองตะวันตก (Look West Policy) ระหว่าง ปี 2546-2548 (2) นโยบายการทูตเชิงรุก (Forward Engagement) ระหว่างปี 2548-2549 และ (3) ซอร์ริเริ่มไทย-แอฟริกา (Thai-Africa Initiative) ระหว่างปี 2556-2557 ตลอดจน

จัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร³

ภูมิภาคแอฟริกาถือเป็นหนึ่งในแหล่งพลังงานสำรองที่สำคัญของโลก ในจำนวนประเทศสมาชิก องค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (Organization for Petroleum Exporting Countries-OPEC) จำนวน 13 ประเทศ เป็นประเทศในภูมิภาคแอฟริกา 7 ประเทศ โดยลิเบียมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองมากที่สุดในภูมิภาคแอฟริกา ตามด้วยไนจีเรียและแอลจีเรีย นอกจากนี้ ไนจีเรีย แอลจีเรีย โมซัมบิก อียิปต์ และเซเนกัล มีแหล่งก๊าซธรรมชาติในปริมาณมาก โดยที่ทวีปแอฟริกาตั้งอยู่ไม่ไกลจากไทยมากนัก และหลายประเทศในภูมิภาคแอฟริกาได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้า ด้านพลังงานจากภูมิภาคแอฟริกาไปยังต่างประเทศ จึงสามารถเป็นแหล่งสำรองพลังงานให้กับไทยได้

ไทยมีการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานกับหลายประเทศในภูมิภาคแอฟริกา ในปี 2562 บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (ปตท.สผ.) ได้ร่วมลงทุนในโครงการแอลจีเรีย ฮาสสิ เบอร์ ราเคซ เพื่อขุดเจาะน้ำมันในแอลจีเรีย ซึ่งเป็นโครงการที่สองที่ ปตท.สผ. ลงทุน ในแอลจีเรียต่อจากแหล่งเบอร์ ซาบา ในโครงการแอลจีเรีย 433 A และ 416 B และได้ร่วมลงทุนในโครงการผลิตก๊าซธรรมชาติเหลวบนบกในโมซัมบิก นอกจากนี้ ไทยนำเข้าน้ำมันดิบจากแองโกลา ลิเบีย ไนจีเรีย และแอฟริกาใต้ ตลอดจนนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปจากแอลจีเรียคิดเป็นร้อยละ 17.9 ของการนำเข้าทั้งหมด⁴ และนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากไนจีเรีย และอียิปต์

ตามร่างยุทธศาสตร์ไทยต่อแอฟริกา ปี 2566-2570 ไทยประสงค์จะรักษาสถานะในฐานะประเทศที่สามารถเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียม (equal partners) โดยแสดงให้เห็นกลุ่มประเทศเป้าหมายในแอฟริกาเห็นถึงศักยภาพของไทยใน 3 ด้านหลัก คือ (1) ไทยสามารถเข้าไปลงทุนในแอฟริกาได้ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมพลังงาน การบริการ การโรงแรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร การทำเหมืองและอัญมณี และประมง เป็นต้น (2) ไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าคุณภาพสูง และ (3) ในฐานะเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวและการรักษาพยาบาล (Tourism and Medical Tourism Hub) ในภูมิภาคเอเชีย การวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของภูมิภาคแอฟริกาในฐานะแหล่งพลังงานสำรองให้กับไทยและในการเป็นฐานในการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถ ในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยจึงมีส่วนช่วยให้ไทยสามารถบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ไทยต่อแอฟริกา ปี 2566-2570 และร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578 ดังนั้น การศึกษาฉบับนี้จะมุ่งเน้น การวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของไทยในอุตสาหกรรม

³ ตามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 5.

⁴ ภาพรวมพลังงาน ม.ค.-พ.ค. 2565 จัดทำโดยกระทรวงพลังงาน.

พลังงานในภูมิภาคแอฟริกาและศึกษาข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องรวมทั้งติดตาม ประเมินผล และถอดบทเรียนจากการดำเนินโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชนไทยที่ผ่านมา เพื่อเสนอแนะ แนวทางการส่งเสริมโอกาสและศักยภาพของไทยด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาให้เกิดผลที่เป็น รูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 คำถามการศึกษา

อะไรคือโอกาสและความท้าทายของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา และการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานของไทยในภูมิภาคแอฟริกามีผลอย่างไร

1.3 สมมติฐานการศึกษา

ภูมิภาคแอฟริกาสามารถเป็นแหล่งพลังงานสำรองให้กับไทยโดยการเพิ่มปริมาณการซื้อขาย น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติจากแหล่งผลิตในภูมิภาคแอฟริกาเพื่อลดการผูกขาดแหล่งพลังงานกับ ภูมิภาคตะวันออกกลาง และลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงด้านพลังงาน อีกทั้งเป็นโอกาสสำหรับ ภาคเอกชนไทยในการขยายลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานไปสู่ภูมิภาคแอฟริกาเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในระดับระหว่างประเทศได้ ซึ่งอุตสาหกรรมพลังงาน ถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงสำหรับการลงทุนของภาคเอกชนไทย โดยเฉพาะในอนุภูมิภาค แอฟริกาตอนใต้และแอฟริกาตอนเหนือ โดยรัฐบาลสามารถช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการ แข่งขันของภาคเอกชนไทยในการจัดการกับความท้าทายของอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา ในด้านต่าง ๆ ได้ อาทิ การเสริมสร้างความร่วมมือรอบด้านกับประเทศที่เป็นเป้าหมายการลงทุนของไทย โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการเมือง และการส่งเสริมให้มีเครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาและ ค้ำครองผลประโยชน์ของภาคเอกชนไทยผ่านกรอบความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และอนุสัญญาภาษีซ้อน ตลอดจนการสนับสนุนการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและการบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ของภาคเอกชนไทย

1.4 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตการศึกษา

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ข้อมูลและนโยบายด้านพลังงานของไทย ข้อมูล สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานในแอฟริกา ปัจจัยที่เอื้อต่อการค้าและ การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานของไทยในแอฟริการวมทั้งอุปสรรคและความท้าทายต่อการค้าและ การลงทุนระหว่างกัน

2) ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาข้อมูลในช่วง 2560-เดือนมิถุนายน 2565

1.4.2 วิธีการดำเนินการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

1) วิธีการศึกษา จะเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Literature Review) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภูมิภาคแอฟริกาในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษา

2) แหล่งข้อมูล จะเก็บข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ อาทิ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพลังงาน กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ และองค์การระหว่างประเทศ

1.5 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.5.1 เพื่อวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา

1.5.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านพลังงานต่อภูมิภาคแอฟริกา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายพลังงานของประเทศ และยุทธศาสตร์ไทยต่อภูมิภาคแอฟริกา ปี 2566-2570

1.5.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ค้นคว้าและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคแอฟริกา ในหน่วยงานราชการไทยมากยิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและความท้าทายของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาและถอดบทเรียนจากข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมโอกาสและศักยภาพของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.7 นิยามศัพท์

การนิยามของอุตสาหกรรมพลังงานที่นิยมใช้ในทางธุรกิจจะเป็นไปตามเกณฑ์ Global Industry Classification Standard (GICS) ซึ่งใช้ในการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในสหรัฐฯ เพื่อประกอบการจัดทำดัชนีหลักทรัพย์ S&P Dow Jones โดยบริษัท Standard & Poor's (S&P) และบริษัท MSCI ตั้งแต่ ปี 2542⁵ โดยจะมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องที่

⁵ <https://www.msci.com/our-solutions/indexes/gics> [12 สิงหาคม 2565].

ได้รับ การจัดให้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมพลังงาน อาทิ การผลิตและการค้าขายพลังงาน การสกัดน้ำมัน
เชื้อเพลิง การขุดเจาะ การผลิต การกลั่น และจำหน่ายน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติรวมถึงถ่านหินและ
เชื้อเพลิงพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้ รายงานการศึกษานี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
การผลิตและค้าขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พลังงาน (Energy Economics)

กรอบแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พลังงานเป็นกรอบทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ประยุกต์จากแนวคิด ทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์หลากหลายสาขา อาทิ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์จุลภาค เศรษฐศาสตร์มหภาค และเศรษฐศาสตร์องค์กรอุตสาหกรรม (Industrial Organisation) เป็นต้น ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ เพื่อทำความเข้าใจต่ออุปสงค์และอุปทานของพลังงาน การกำหนดราคาพลังงาน ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของการใช้พลังงานรูปแบบต่าง ๆ การผลิตสินค้าและบริการด้านพลังงาน ลักษณะเฉพาะของตลาดพลังงานประเภทต่าง ๆ และภูมิรัฐศาสตร์ของแหล่งพลังงานประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อความอุปสงค์และอุปทานของพลังงาน การกำหนดราคา ที่เหมาะสม และการบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การบริหารจัดการด้านพลังงานที่มีประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญของการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับประเทศและระดับโลก นอกจากนี้ กรอบแนวคิดทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์พลังงานจึงเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาหาแนวทางการแก้ปัญหาเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการกำหนดมาตรการด้านการคลังและภาษี เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดค้นนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีที่สะอาด เพื่อบรรลุเป้าหมายความมั่นคงด้านพลังงานภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดด้านต้นทุนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 การวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมและศักยภาพเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค เพื่อบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ โดยมีองค์ประกอบทางความคิด 4 ประการ ได้แก่

- 1) Strength คือ จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
- 2) Weakness คือ จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
- 3) Opportunity คือ โอกาส
- 4) Threat คือ อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยคุกคาม

หลักการสำคัญของการวิเคราะห์ SWOT⁶ เป็นการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสถานการณ์ 2 ด้าน คือ ปัจจัยภายใน (Internal Origin) เพื่อกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยภายนอก (External Origin) ซึ่งจะช่วยให้เห็นโอกาสและอุปสรรคตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารองค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อองค์กรรวมทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ขององค์กรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT⁷

หน่วยวิเคราะห์	Opportunity โอกาส สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ ของตลาดที่เป็นหน่วยวิเคราะห์	Threat อุปสรรค ปัจจัยภายนอกที่จะเป็นปัญหา ต่อหน่วยวิเคราะห์
Strength จุดแข็ง ข้อดีที่มีหรือสิ่งที่ทำให้ หน่วย วิเคราะห์โดดเด่นกว่าหน่วยอื่น	กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (ใช้จุดแข็งเพิ่มโอกาสให้ได้ มากที่สุด)	กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (ใช้จุดแข็งมาลดอุปสรรค ให้ได้มากที่สุด)
Weakness จุดอ่อน สิ่งที่หน่วยวิเคราะห์ยังต้อง ปรับปรุงหรือยังสู้หน่วยอื่นไม่ได้	กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (ใช้โอกาสที่มีเพื่อลดจุดอ่อนให้ ได้มากที่สุด)	กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (จะทำอย่างไรจึงจะสามารถ กำจัดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยง อุปสรรคได้)

⁶ ไกรวัฒน์ ภมรบุตร, การรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของคชชในประเทศไทยในมาดากัสการ์: ศึกษาเฉพาะการค้าอัญมณีของคนไทยในมาดากัสการ์, รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 (กระทรวงการต่างประเทศ), หน้า 8.

⁷ เพ็ญแข อินทสุวรรณ, บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ในการยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับโมร็อกโก, รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12 (กระทรวงการต่างประเทศ), หน้า 8.

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 รายงานการศึกษา เรื่อง แนวทางความร่วมมือกับแอฟริกาเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทย โดยนายตามพ์ บุญธรรม ในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565

รายงานการศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาและทบทวนนโยบายต่างประเทศของไทยต่อภูมิภาคแอฟริกา ในช่วงปี 2544-2564 โดยเน้นการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศของไทยกับนโยบายต่างประเทศของประเทศอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม ต่อทวีปแอฟริกา เพื่อให้เข้าใจข้อจำกัดและอุปสรรค อันจะนำไปสู่การวางยุทธศาสตร์ และการปรับปรุงแก้ไขนโยบายต่างประเทศของไทยต่อภูมิภาคแอฟริกา กลไกในการขับเคลื่อนนโยบายโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์กับแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ รายงานพบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อแอฟริกา เนื่องจากยังไม่เคยมีการพิจารณาถึงประโยชน์แห่งชาติของไทยต่อแอฟริกาอย่างจริงจังและชัดเจน เพื่อให้สามารถระบุได้ว่า ประเทศใด และศักยภาพใดในภูมิภาคแอฟริกาที่สามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทยที่ตั้งไว้ได้ ปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุหลักมาจากการที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกาในระดับที่ต่ำ ทำให้หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงผลประโยชน์ของการเข้าไปกระชับความสัมพันธ์กับภูมิภาคดังกล่าว และก่อให้เกิดความยากลำบากต่อการจัดทำยุทธศาสตร์ของไทยต่อแอฟริกา อีกทั้งหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศที่รับผิดชอบดูแลภูมิภาคแอฟริกามีข้อจำกัด ด้านงบประมาณ และบุคลากร ส่งผลให้การผลักดันความสัมพันธ์กับแต่ละประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกาเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ ความห่างเหินในระดับภาคประชาสังคมระหว่างไทยและแอฟริกายังเป็นข้อท้าทายหลัก ในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังคงมีทัศนคติเชิงลบต่อภูมิภาคแอฟริกา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และทันสมัยเกี่ยวกับภูมิภาคแอฟริกา รายงานได้เสนอแนะการดำเนินการโดยมุ่งเน้นการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติของไทยต่อแอฟริกาให้ชัดเจนโดยการบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน และนักวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นโยบายต่างประเทศต่อแอฟริการอบคลุมผลประโยชน์รอบด้าน รวมถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ทั้งระยะสั้น กลาง และยาว และมีกลไกติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดตัวชี้วัดและระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน ไปจนถึงการปรับปรุงโครงสร้างและสร้างเสริมความเข้มแข็งสำหรับองค์กร

2.3.2 รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ในการยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับโมร็อกโก โดยนางสาวเพ็ญแข อินทรสุวรรณ ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12

รายงานการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับโมร็อกโก โดยคำนึงถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ตามกรอบแนวนโยบายการทูตเศรษฐกิจ โดยให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศในแผนย่อยความร่วมมือเศรษฐกิจและการพัฒนาระหว่างประเทศ การศึกษาพบว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับโมร็อกโก จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยใช้กลยุทธ์การใช้จุดแข็งเพื่อขยายโอกาส โดยการใช้องค์ประกอบที่ดีของสินค้าไทย ศักยภาพของผู้ประกอบการและการมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ดีของทั้งสองประเทศในการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจระหว่างกัน การใช้กลยุทธ์ใช้จุดแข็ง ในการตอบสนองต่อความท้าทายในด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย การร่วมลงทุนในสาขาที่มีข้อจำกัดด้านการลงทุนการใช้โอกาสในการลดจุดอ่อนและขจัดอุปสรรคโดยการส่งเสริม การแลกเปลี่ยนข้อมูลศักยภาพทางเศรษฐกิจมาตราบการกฎระเบียบทางเศรษฐกิจและแสวงหาแนวทางร่วมกันในการขจัดอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน

2.3.3 รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของคนไทยในมาดากัสการ์: ศึกษาเฉพาะการค้าอัญมณีของคนไทยในมาดากัสการ์ โดยนายไกรวัฒน์ ภมรบุตร ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13

รายงานการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ SWOT ในการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการค้าขายอัญมณีของพ่อค้าพลอยคนไทยในมาดากัสการ์ รวมถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคโอกาสและความท้าทายในการรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของคนไทยในมาดากัสการ์ ผลการศึกษาเสนอแนะการใช้กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาสในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเศรษฐกิจที่ไทยมีศักยภาพและสาขาที่ มาดากัสการ์ต้องการ รวมไปถึงการคุ้มครองคนไทยในมาดากัสการ์ การใช้กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรคในการส่งเสริมการหารือร่วมกันในภาครัฐและเอกชนเพื่อขจัดอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุน อีกทั้งผลักดันให้มีการสรุปการหารือ กรอบความตกลงในด้านต่าง ๆ ระหว่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างไทยกับมาดากัสการ์ กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาสโดยการใช้ความสัมพันธ์และเครือข่ายของสถานกงสุลใหญ่ ณ กรุงอันตานานานาริโว ในการขอความสนับสนุนและช่วยเหลือคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าพลอยในมาดากัสการ์ และกลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรคในการส่งเสริมสินค้าและความเชี่ยวชาญของคนไทยในมาดากัสการ์

2.3.4 โครงการศึกษาและวิจัยโอกาสด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทยในแอฟริกา ปี 2564 (ร่างรายงานฉบับแก้ไข) โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

โครงการศึกษานี้วิเคราะห์ภาพรวมในด้านทรัพยากรและตลาดของภูมิภาคแอฟริกา โดยใช้แบบจำลอง PESIT หรือการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการเมือง (2) การวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (3) การวิเคราะห์พฤติกรรมทั่วไปของประชาชนในทวีปแอฟริกาที่อาจส่งผลต่อการค้าและการลงทุน (4) การวิเคราะห์ความพร้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน และ (5) ความพร้อมในการเรียนรู้และรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์อุตสาหกรรมเชิงลึก ได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานทางเลือกและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการพิจารณาว่ามีศักยภาพสูง โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ 3 ส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (2) การวิเคราะห์แรงขับเคลื่อนทั้ง 5 (Five Forces Model) และ (3) การวิเคราะห์ SWOT โดยการศึกษาพบว่า ทวีปแอฟริกามีแหล่งพลังงานทดแทนที่มีศักยภาพสูง และยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งมีนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาด้านพลังงานไฟฟ้าของรัฐบาลต่าง ๆ ในภูมิภาคแอฟริกา โดยเฉพาะในภูมิภาคใต้ทะเลทรายซาฮาราที่ยังมีอัตราการเข้าถึงไฟฟ้าค่อนข้างต่ำ จึงถือเป็นโอกาสของไทยที่จะไปลงทุนในด้านพลังงานทดแทนในภูมิภาคแอฟริกา ทั้งในด้านโรงงานผลิตไฟฟ้า วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการลงทุนด้านระบบสายส่งและตัวเก็บพลังงาน ซึ่งภาคเอกชนไทยมีศักยภาพในด้านนี้ในด้านอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปของภูมิภาคแอฟริกาถือว่ามีศักยภาพสูงและมีโอกาส ในการเติบโตอีกมาก จากทั้งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร โอกาสการพัฒนาปัจจัยการผลิตต้นน้ำ การลงทุนในโรงงานแปรรูปเพื่อผลิตในส่วนกลางน้ำ และช่องทางการจัดจำหน่ายในตลาดภายในภูมิภาค และการส่งออกไปยังประเทศที่สาม นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นโอกาส อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำการเกษตรและการให้บริการทางการเงินแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ เป็นต้น โดยได้ให้ข้อเสนอแนะในการลงทุนในทั้งสองสาขาศักยภาพดังกล่าวด้วย

2.3.5 การศึกษาศักยภาพแวดล้อมและความเสี่ยงของภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกและ นัยที่มีต่อประเทศไทย โดยคณะวิจัยจากโครงการแอฟริกา-เอเชีย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2564

การศึกษาพบว่า จุดแข็งสำคัญของอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกอยู่ที่ 4 ปัจจัย คือ (1) การเพิ่มขึ้นของประชากรและการจ้างงาน โดยอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในภูมิภาคนี้คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรในทวีปแอฟริกา ซึ่งสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจสำหรับแรงงานฝีมือต่ำ (2) ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมัน ซึ่งทำให้ไนจีเรียกลายเป็นหนึ่งใน

ผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ของโลก (3) ความหลากหลายของผลผลิตด้านการเกษตร และ (4) จุดแข็งด้านการเงินและการลงทุน การศึกษาพบว่า นักลงทุนไทยอาจพิจารณาเข้าไปทำการค้ากับไนจีเรีย กานา และโกตดิวัวร์ มากเป็นพิเศษ เนื่องจากมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการขนส่งสินค้า อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกจะมีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แต่เป็นอนุภูมิภาคที่มีความเสี่ยงด้านการเมืองและเศรษฐกิจหลายประการ ในด้านการเมืองที่เป็นความเสี่ยงเฉพาะของอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกเกิดจากความเป็นสังคมชนเผ่า และการเมืองที่มีรากฐานมาจากการปกครองของผู้นำคนเดียวอันนำมาสู่ปัญหาการสืบทอดอำนาจของผู้นำฝ่ายบริหาร การขาดเสถียรภาพของรัฐบาลที่เกิดจากความถี่ของรัฐประหาร รวมถึงความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาและความคิดทางการเมือง ข้อจำกัดด้านที่สำคัญของอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกที่กลายเป็นความท้าทายและความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ (1) การขยายตัวของความเป็นเมืองไม่สอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) การเข้าถึงแหล่งพลังงานโดยเฉพาะไฟฟ้า โดยประชากรในอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกมีอัตราการเข้าถึงไฟฟ้าเพียงร้อยละ 42 และประชากรที่อยู่ในพื้นที่ชนบทมีไฟฟ้าใช้เพียงร้อยละ 8 อีกทั้งยังมีปริมาณการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลในระดับสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค เช่น ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งระหว่างปี 2533-2557 อนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 โดยไนจีเรียปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดใอนุภูมิภาคนี้ และ (3) ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งความเสี่ยงจากโรคติดต่อ

2.3.6 บทความเรื่อง “อนาคตของน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของแอฟริกา: การวางตำแหน่งสำหรับการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน (The Future of African Oil and Gas: Positioning for the Energy Transition)” โดย McKinsey&Company

บทความนี้ระบุถึงโอกาสและความท้าทายของอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของภูมิภาคแอฟริกาในช่วงการเปลี่ยนผ่านไปสู่การลดการใช้และผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล ความท้าทายที่สำคัญของภูมิภาคแอฟริกา คือ การที่เศรษฐกิจของหลายประเทศในภูมิภาคยังพึ่งพารายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นอย่างมาก ในขณะที่การผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคแอฟริายังมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยสูงกว่าในภูมิภาคอื่นร้อยละ 15-20 อีกทั้งยังมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคอื่นถึงร้อยละ 70-80 โดย McKinsey&Company ได้ระบุถึงโอกาสสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของภูมิภาคแอฟริกา อาทิ (1) การส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่มุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของแหล่งผลิตที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งเป็นโอกาสที่รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาที่จะให้การสนับสนุนผ่าน

นโยบายด้านภาษีและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (2) การเพิ่มอุปทานด้านพลังงานโดยการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่มีการปล่อยเรือนกระจกน้อยลง ซึ่งนำไปสู่ข้อพิจารณาในการเพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (3) การเพิ่มการลงทุนในโครงการพลังงานหมุนเวียนเพื่อสร้างกระแสรายได้ใหม่ ๆ โดยบทความได้เสนอแนะแผนปฏิบัติการสำหรับรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนในด้านพลังงานหมุนเวียน

2.3.7 บทความเรื่อง “ก๊าซธรรมชาติเหลวในแอฟริกา (Africa LNG (Liquefied Natural Gas))” โดย Energy Capital & Power

บทความนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติของภูมิภาคแอฟริกาโดยเฉพาะการผลิตก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) โดยระบุว่าการผลิตและบริโภคก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคแอฟริกาจะกลายเป็นหนึ่งในสาขาอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตเร็วที่สุดในโลกภายในปี 2583 และสัดส่วนการผลิตก๊าซธรรมชาติจากภูมิภาคแอฟริกาในโลกจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 11 ภายใน ปี 2593 โดยคาดว่าจะมาจากแหล่งผลิตก๊าซธรรมชาติในโมซัมบิก ไนจีเรีย รวมทั้งการผลิตก๊าซธรรมชาติในทะเลจากมอริเตเนียและเซเนกัล นอกจากนี้ ยังให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการผลิตก๊าซธรรมชาติ 70 โครงการ ในประเทศต่าง ๆ ในพื้นที่ใต้ทะเลทรายซาฮารา ในช่วงปี 2563-2568 โดยการผลิตก๊าซธรรมชาติเหลวเป็นกุญแจสำคัญสู่การเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานของภูมิภาคแอฟริกา เพราะเป็นแหล่งพลังงานที่สะอาดกว่า ราคาถูกกว่า และสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า ซึ่งจะสามารถทดแทนการผลิตพลังงานจากถ่านหินได้ ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญของอุตสาหกรรมผลิตก๊าซธรรมชาติเหลวของภูมิภาคแอฟริกา คือ การหาแหล่งเงินทุน รวมทั้งการขาดเสถียรภาพของสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบและระบบการเมืองที่ไม่มีความโปร่งใส นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายจากการเพิ่มการผลิตก๊าซธรรมชาติจากหินดินดาน (Shale Gas) ของสหรัฐฯ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความไม่สมดุลของอุปสงค์และอุปทานการผลิตก๊าซธรรมชาติ ในการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติสำรองในแอฟริกาซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อีกปริมาณมาก ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบขนส่งและโครงการผลิตพลังงานจากก๊าซธรรมชาติภายในภูมิภาคแอฟริกาด้วย เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกก๊าซธรรมชาติไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคแอฟริกาซึ่งคาดว่าจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในอนาคต

2.4 สรุปกรอบแนวคิด

2.4.1 จากข้อมูลสภาพปัญหา การค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิดทฤษฎี การศึกษานี้จะมุ่งเน้นการหาคำตอบว่าอะไรคือโอกาส อุปสรรคและความท้าทายของไทย ในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา

2.4.2 การศึกษานี้จะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT จากข้อมูลเชิงคุณภาพจากแหล่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิในด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์และนำไปสู่การพิจารณาเพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโอกาสและศักยภาพของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 นโยบายพลังงานของไทยและความเชื่อมโยงกับภูมิภาคแอฟริกา

3.1.1 สถานการณ์พลังงานของไทย

ในอดีต ไทยพึ่งพิงการใช้พลังงานจากน้ำมันและถ่านหินเป็นหลัก ปัจจุบัน การใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ของไทยมาจากน้ำมัน ร้อยละ 39 ก๊าซธรรมชาติ ร้อยละ 35 และจากถ่านหิน ร้อยละ 16⁸ โดยไทยพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศสูงถึงร้อยละ 85 ของปริมาณน้ำมันดิบที่เข้าสู่กระบวนการกลั่นทั้งหมดและพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้นถึงร้อยละ 69 และสัดส่วนการนำเข้าก๊าซธรรมชาติต่อการนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้นทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ 18 ซึ่งถือว่าไม่สูงมากนัก เนื่องจากตั้งแต่ปี 2524 มีการสำรวจพบแหล่งก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย และเริ่มมีการใช้พลังงานจากแหล่งผลิตภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปี 2541 เริ่มมีการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากเมียนมาจากแหล่งยาดานา แหล่งเยตากุน และซอติกา ต่อมา มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการขนส่งก๊าซธรรมชาติในรูปก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ไทยจึงเริ่มนำเข้า LNG ในปี 2554 โดยความต้องการพลังงานของไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความต้องการก๊าซธรรมชาติเพื่อผลิตไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรม และภาคขนส่ง อย่างไรก็ตาม ปริมาณพลังงานสำรองของไทยมีอยู่อย่างจำกัด กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติประเมินว่า ปริมาณน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติสำรองของไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 จะใช้ได้ไม่นานเพียง 7 และ 9 ปี ตามลำดับ

ในปี 2565 ไทยนำเข้าน้ำมันดิบ ร้อยละ 92 ของความต้องการจัดหาน้ำมันดิบทั้งหมด และผลิตได้เองจากแหล่งในประเทศเพียงร้อยละ 8 โดยร้อยละ 59 ของการนำเข้าน้ำมันดิบของไทยมาจากแหล่งในตะวันออกกลาง ในขณะที่ไทยสามารถจัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งผลิตในประเทศ ร้อยละ 64 และนำเข้าจากต่างประเทศ ร้อยละ 36 ซึ่งมาจากแหล่งผลิตในเมียนมา ร้อยละ 16 และเป็นการนำเข้าในรูป LNG ร้อยละ 20 อย่างไรก็ตาม การจัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งในประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2567 อีกทั้งอัตราการจัดหาก๊าซธรรมชาติจากเมียนมาก็มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี 2560 ส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องนำเข้า LNG เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่า LNG จะมีราคาสูงกว่าก๊าซธรรมชาติจากแหล่งในประเทศและจากเมียนมา รัฐบาลคาดว่าความต้องการนำเข้า LNG จะเพิ่ม

---

⁸ ภาพรวมพลังงาน ม.ค.-พ.ค. 2565 จัดทำโดยกระทรวงพลังงาน.

เป็น 34 ล้านตันต่อปี ในปี 2579 จาก 17.4 ล้านตันต่อปี ในปี 2565⁹ ทั้งนี้ ปัจจุบัน ไทยพึ่งพาการนำเข้า น้ำมันดิบและ LNG จากแหล่งในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยง ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์สูง ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินที่ทำให้การจัดหาน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง ในตะวันออกกลางต้องหยุดชะงักลง ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจของ ประเทศเพราะพลังงานเป็นปัจจัยการผลิตโดยตรงที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ อาทิ ภาคขนส่ง ภาคอุตสาหกรรมการผลิต ภาคเกษตร และภาคครัวเรือน หากการหยุดชะงักดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ เป็นระยะเวลาหนึ่งก็จะเข้าสู่ภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อภาคประชาชนและอาจนำไปสู่การหยุดจ้างงาน รวมทั้งกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ดังจะเห็นได้จากวิกฤติการณ์ด้านพลังงานในภูมิภาคยุโรปที่เป็นผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างรัสเซียและยูเครน ซึ่งเกิดจากการที่ภูมิภาคยุโรป พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากรัสเซียเป็นหลักและไม่ได้เตรียมการ ด้านความมั่นคงด้านพลังงานสำหรับ เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง ซึ่งได้ส่งกระทบอย่างรุนแรงกับเศรษฐกิจและประชาชนในภูมิภาคยุโรป นอกจากนี้ ที่ผ่านมา ตลาดพลังงานมีความผันผวนสูงมากโดยมีเหตุจากปัจจัยภายนอกที่คาดไม่ถึง อาทิ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และความผันผวนด้านราคาจาก การควบคุมปริมาณการผลิตและส่งออกของประเทศผู้ผลิตน้ำมัน ดังนั้น นโยบายพลังงานของรัฐบาล และร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578 จึงให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ในการจัดหาแหล่ง พลังงานที่มีศักยภาพจากหลากหลายภูมิภาค เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงและเสริมสร้างความมั่นคง ด้านพลังงาน โดยแอฟริกาถือเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งสำรองพลังงานของไทย เนื่องจากเป็นแหล่งสำรองน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติในปริมาณมาก และยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ มากนัก อีกทั้งทวีปแอฟริกาตั้งอยู่ไม่ไกลจากไทยมากนักและหลายประเทศในภูมิภาคแอฟริกาได้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าพลังงานจากภูมิภาคแอฟริกาไปยัง ต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสสำหรับการลงทุนของภาคเอกชนไทยอีกด้วย โดยเฉพาะการลงทุน ในโครงการผลิตก๊าซธรรมชาติและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดจะช่วยส่งเสริมความมุ่งมั่น ในการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในปี 2593 และการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Greenhouse Gas Emissions) ในปี 2608 ของไทย

3.1.2 อุตสาหกรรมพลังงานของภูมิภาคแอฟริกา

ภูมิภาคแอฟริกามีศักยภาพในอุตสาหกรรมพลังงานสูงมาก เนื่องจากเป็นแหล่ง สำรองพลังงานที่สำคัญของโลก ภูมิภาคแอฟริกามีปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองในปริมาณร้อยละ 13 ของปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองของโลก และร้อยละ 7 ของปริมาณน้ำมันดิบสำรองของโลก

⁹ แผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ ปี 2561-2580.

โดยลิเบียมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองมากที่สุดในภูมิภาคแอฟริกาและเป็นอันดับที่ 9 ของโลก ตามด้วยไนจีเรีย แอลจีเรีย และแองโกลา จัดอยู่ในอันดับที่ 10 16 และ 18 ของโลก ตามลำดับ¹⁰ โดยไนจีเรียมีแหล่งสำรองก๊าซธรรมชาติในปริมาณมากที่สุดในภูมิภาคแอฟริกา และเป็นอันดับที่ 9 ของโลก ตามด้วยแอลจีเรีย โมซัมบิก และอียิปต์ ที่มีแหล่งสำรองก๊าซธรรมชาติในปริมาณมากเป็นอันดับที่ 11 14 และ 16 ของโลก ตามลำดับ¹¹ รวมทั้งเซเนกัลและมอริเตเนีย ซึ่งสำรวจพบแหล่ง The Greater Tortue Ahmeyim ซึ่งเป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติใหม่ในทะเลที่มีศักยภาพสูงและคาดว่าจะเริ่มมีผลผลิตในปี 2566 นอกจากนี้ ประเทศในภูมิภาคแอฟริกามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมพลังงานผ่านองค์กรกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (Organization for Petroleum Exporting Countries หรือ OPEC) โดยในจำนวนประเทศสมาชิก OPEC จำนวน 13 ประเทศ เป็นประเทศในภูมิภาคแอฟริกา 7 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย แองโกลา คองโก เอควีทอเรียลกินี กาบอง ลิเบีย และไนจีเรีย

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันแอฟริกายังมีการนำศักยภาพด้านพลังงานมาใช้ในสัดส่วนที่น้อย ในช่วงปี 2553-2562 ปริมาณการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากภูมิภาคแอฟริกา คิดเป็นร้อยละ 8 ของการผลิตจากทั่วโลกแต่มีการบริโภคน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคเพียงร้อยละ 4 ของโลก¹² ส่งผลให้แอฟริกาเป็นผู้ส่งออกสุทธิในอุตสาหกรรมพลังงาน นอกจากนี้ ภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่มีศักยภาพสูงและยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุที่สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาและผลิตพลังงานหมุนเวียนในปริมาณมากอีกด้วย อาทิ โคบอลต์ แมงกานีส และแพลตินัม ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ อาทิ ภูมิภาคแอฟริกาเป็นที่ตั้งของร้อยละ 60 ของแหล่งผลิตพลังงานจากแสงอาทิตย์ที่ดีที่สุดในโลกแต่มี การติดตั้งอุปกรณ์ผลิตพลังงานจากแสงอาทิตย์เพียงร้อยละ 1 ของศักยภาพการผลิต¹³ นอกจากนี้ ภูมิภาคแอฟริกายังมีศักยภาพสูงมากในการเป็นแหล่งผลิตพลังงานจากไฮโดรเจนโดยใช้พลังงานหมุนเวียน และกำลังดำเนินโครงการพัฒนาการผลิตไฮโดรเจนด้วยพลังงานที่สะอาดในอียิปต์ มอริเตเนีย โมร็อกโก นามิเบียและแอฟริกาใต้

แม้ว่ารัฐบาลของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาจะให้การสนับสนุนการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานจากต่างประเทศ โดยการจัดทำนโยบายด้านภาษีและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการค้าและดึงดูดการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศให้เข้าไปลงทุน

¹⁰ <https://www.worldometers.info/oil/oil-reserves-by-country/> [21 สิงหาคม 2565].

¹¹ <https://www.worldometers.info/gas/#gas-reserves> [21 สิงหาคม 2565].

¹² African Energy Outlook 2022, International Energy Agency, หน้า 15-16.

¹³ McKinsey&Company, The Future of African Oil and Gas : Positioning for the Energy Transition, มิถุนายน 2565.

ในภูมิภาคแอฟริกา แต่ภูมิภาคแอฟริกายังต้องการการลงทุนเพิ่มเติมจำนวนมากเพื่อนำศักยภาพด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมหาศาลมาใช้ประโยชน์ ความต้องการการลงทุนในด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาเกิดจากหลายปัจจัยร่วมกันทั้งจากปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นปัญหาหลักของภูมิภาคแอฟริกา จนถึงการขาดแคลนเงินทุนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัจจัยความเสี่ยงด้านการเมืองและเศรษฐกิจสูง ซึ่งถูกซ้ำเติมจากวิกฤติการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้การส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของ ภูมิภาคแอฟริกาชะลอตัวลง ส่งผลให้การลงทุนด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาปรับลดลงมากกว่าร้อยละ 20 ในช่วงปี 2558-2562 โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกา (African Development Bank) ประเมินว่าภูมิภาคแอฟริกาต้องการการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานประมาณปีละ 2.9-3.9 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อรองรับการขยายตัวของอุปสงค์ด้านพลังงานและการเข้าถึงพลังงานในวงกว้างภายในปี 2573¹⁴ เนื่องจากอัตราการเข้าถึงแหล่งพลังงานโดยเฉพาะไฟฟ้าของประชาชนในภูมิภาคแอฟริกายังอยู่ในระดับต่ำ ในปี 2564 ประชากรในแอฟริกา ร้อยละ 43 หรือ ประมาณ 600 ล้านคน ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบไฟฟ้า โดยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา

ภาคเอกชนไทยมีศักยภาพในการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น ตั้งแต่ปี 2559-2562 ไทยมีการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสูงกว่าการรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ¹⁵ การวิจัยของมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง พบว่า อุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาจัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงสำหรับภาคเอกชนไทย โดยเฉพาะในอนุภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้และแอฟริกาตอนเหนือ¹⁶ ปัจจัยสนับสนุนสำคัญต่อการลงทุนในด้านพลังงานของไทยในภูมิภาคแอฟริกา ได้แก่ ความต้องการการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานเพื่อนำทรัพยากรด้านพลังงานจำนวนมากมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่ตลาดการลงทุนด้านพลังงานของแอฟริกายังเป็นตลาดที่ไม่มีการแข่งขันสูงมากนักโดยเฉพาะจากบริษัทพลังงานขนาดใหญ่ของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาเอง ภูมิภาคแอฟริกามีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง กอปรกับปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูกเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรที่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก อีกทั้งยังมีค่าจ้างแรงงานในราคาถูกเนื่องจากภูมิภาคแอฟริกามีประชากรวัยทำงานมากที่สุดภูมิภาคหนึ่งในโลก

¹⁴ Africa Energy Finance: Invest in the Energy Sector of Africa. Special Report 2020.

<https://energycapitalpower.com/energy-invest/> [28 กันยายน 2565].

¹⁵ โครงการศึกษาและวิจัยโอกาสด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทยในแอฟริกา ปี 2564 (ร่างรายงานฉบับแก้ไข) โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, หน้า 2.

¹⁶ โครงการศึกษาและวิจัยโอกาสด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทยในแอฟริกา ปี 2564 (ร่างรายงานฉบับแก้ไข) โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, หน้า 59-63.

จึงเป็นแหล่งการลงทุนที่น่าสนใจในสายตา นักลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งเป็นตลาดเกิดใหม่ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ การจัดทำเขตการค้าเสรีแห่งทวีปแอฟริกา (African Continental Free Trade Area: AfCFTA) ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ซึ่งครอบคลุม 54 ประเทศ (ยกเว้นเอริเทรีย) เพื่อสร้าง ตลาดเดียว (Single Market) ขนาดใหญ่จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการค้าภายในภูมิภาค รวมทั้งอำนวยความสะดวกทางการค้าภายในภูมิภาคได้มากขึ้น ดังนั้น ภูมิภาคแอฟริกาจึงเป็นโอกาสในการลงทุนด้านพลังงานของไทย ทั้งนี้ ความสำเร็จจากโครงการลงทุนของ ปตท.สผ. ได้แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของบรรษัทข้ามชาติไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา อย่างไรก็ดี แม้ว่ารัฐบาลจะเล็งเห็นศักยภาพของภูมิภาคแอฟริกาในเชิงผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ แต่รัฐบาลยังไม่ได้ให้การสนับสนุนการลงทุนด้านพลังงานของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคแอฟริกาเท่าที่ควร เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยมิได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติต่อภูมิภาคแอฟริกาอย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่า ประเทศใดในภูมิภาคแอฟริกาที่มีศักยภาพสามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์ที่ตั้งไว้ได้ รวมทั้งไม่สามารถวางกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนความสัมพันธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การผลักดันผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจยังไม่มีความก้าวหน้ามากนัก¹⁷ โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ไทยและภูมิภาคแอฟริกามีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกันไม่มากนัก ในช่วงปี 2534-2564 ไทยมีคณะผู้แทนไปเยือนภูมิภาคแอฟริกาเพียง 78 ครั้ง ขณะที่แอฟริกาส่งผู้แทนในระดับต่าง ๆ เยือนไทยจำนวน 217 ครั้ง¹⁸ ส่งผลให้สถานะความสัมพันธ์ระดับรัฐบาลส่วนใหญ่ราบรื่น ไม่มีปัญหาระหว่างกัน มีแต่ก็ไม่ได้ใกล้ชิดกันมากพอรัฐบาลไทยจะสามารถขอรับการสนับสนุนให้แก่ภาคเอกชนไทยได้ โดยหากรัฐบาลดำเนินการสนับสนุนภาคเอกชนไทยอย่างมีกลยุทธ์ย่อมจะช่วยส่งเสริมโอกาสและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคแอฟริกาได้มากยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติได้

นอกจากนี้ ภูมิภาคแอฟริกายังเป็นโอกาสในการลงทุนในพลังงานที่สะอาดของไทย เพื่อบรรลุเป้าหมายตามพันธกรณีภายใต้กรอบ UNFCCC โดยมีการคาดการณ์ว่า เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านพลังงานและสภาพภูมิอากาศของภูมิภาคแอฟริกา มีความจำเป็นต้องเพิ่มการลงทุนด้านพลังงาน เป็นสองเท่าซึ่งจะต้องใช้เงินลงทุนมากกว่า 190 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ตั้งแต่ปี 2569 ถึง 2573¹⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในพลังงานที่สะอาดและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ รัฐบาลและภาคเอกชนไทยต่างให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

¹⁷ ตามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 56-57.

¹⁸ ตามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 66.

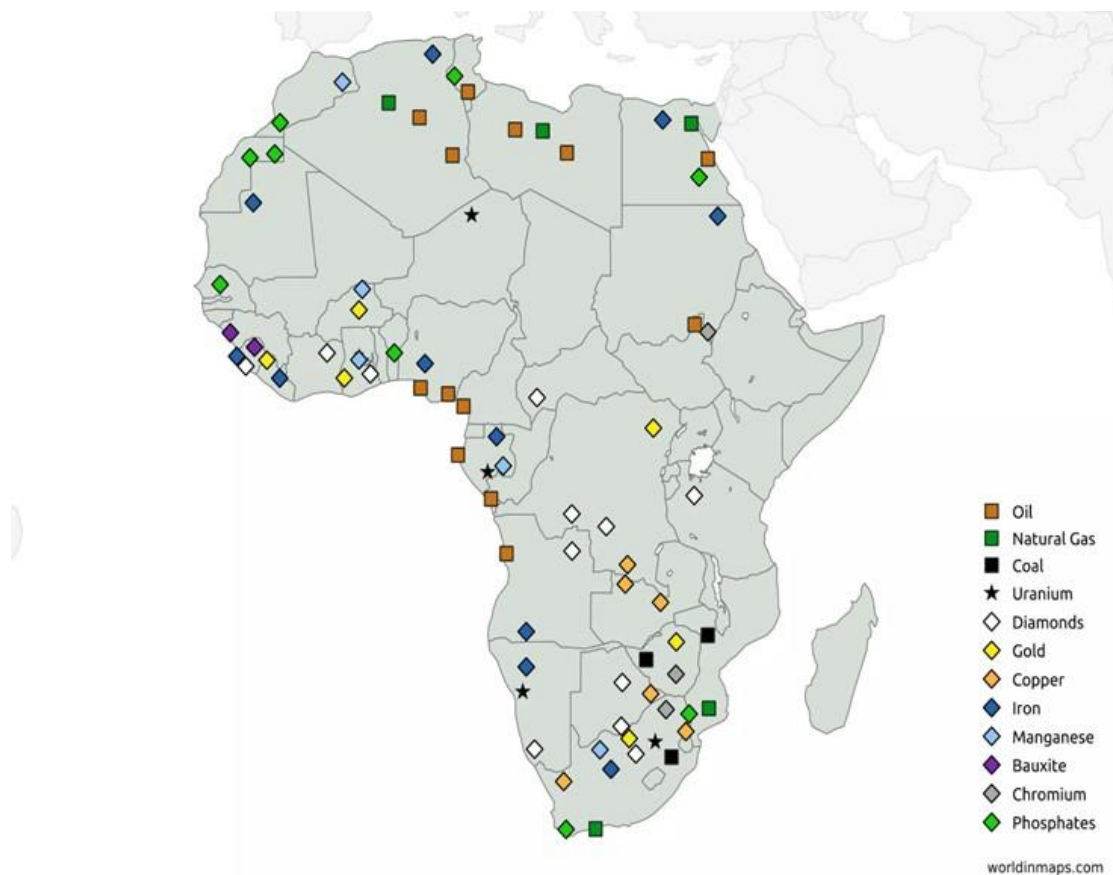
¹⁹ McKinsey&Company, The Future of African Oil and Gas : Positioning for the Energy Transition, มิถุนายน 2565.

โดยรัฐบาลตั้งเป้าหมายการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในปี 2593 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Greenhouse Gas Emissions) ในปี 2608 ซึ่งสอดคล้องกับ ปตท.สผ. ที่ต้องการบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี 2593 โดยครอบคลุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรง และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมจากการใช้พลังงานในธุรกิจสำรวจและผลิตปิโตรเลียม ซึ่ง ปตท.สผ. เป็นผู้ดำเนินการ (Operational Control) ซึ่งจะรวมถึงโครงการแอลจีเรีย Hassi Bir Rekaiz และได้กำหนดเป้าหมายเพื่อลดปริมาณความเข้มข้น (Intensity) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ภายในปี 2573 และร้อยละ 50 ภายในปี 2583 (จากปีฐาน 2563) ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ปตท.สผ. ให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นกับธุรกิจการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติซึ่งมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าการผลิตน้ำมัน โดยประสงค์จะนำเทคโนโลยีการผลิตก๊าซธรรมชาติประเภท Carbon Capture Storage (CCS) มาใช้ในการผลิตก๊าซธรรมชาติในอนาคต อย่างไรก็ตาม การลงทุนในเทคโนโลยีดังกล่าวจะเพิ่มต้นทุนในการผลิตอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลประเทศผู้รับการลงทุนในแอฟริกายังไม่ได้จัดทำมาตรการเพื่อสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นทางการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น อาจสามารถกำหนดประเทศที่มีศักยภาพสูงสำหรับไทยในการส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาที่ภาคเอกชนอาจพิจารณา ร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พลังงานเพื่อประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมพลังงาน ดังนี้

1) โมซัมบิก สำรวจพบแหล่งก๊าซธรรมชาติใหม่ที่มีศักยภาพสูงมาก โดยคาดว่า โมซัมบิกจะประเทศเป็นผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติในปริมาณมากที่สุดในอนุภูมิภาคตอนใต้ทะเลทรายซาฮารา ภายใน ปี 2583²⁰ โดยมีภาคเอกชนไทยเข้าไปลงทุนแล้วและเล็งเห็นโอกาสในการลงทุนเพิ่มเติมในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ โมซัมบิกและเป็นที่ตั้งของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต และจัดเป็นประเทศยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่มีความสำคัญในลำดับต้นในอนุภูมิภาคแอฟริกาใต้ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตามร่างแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคแอฟริกา ปี 2566-2570 ของกระทรวงการต่างประเทศ

²⁰ African Energy Outlook 2019, Regional and Country Energy Profiles, International Energy Agency.

ภาพที่ 1 ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลังงานที่มีศักยภาพสูงสำหรับไทยในภูมิภาคแอฟริกา²¹

2) แอลจีเรีย เป็นประเทศเป้าหมายการลงทุนในด้านการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติของภาคเอกชนไทยเพราะมีโครงการลงทุนในการสำรวจและผลิตน้ำมันที่มีผลสำเร็จและมีโอกาสในการขยายการลงทุน รวมทั้งแสวงหาผู้ร่วมลงทุนในโครงการในแหล่งก๊าซธรรมชาติใหม่ ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ ไทยยังมีการซื้อขายน้ำมันสำเร็จรูปจากแอลจีเรียในปริมาณมากถึงร้อยละ 17.9 ของการนำเข้าทั้งหมด²² ทั้งนี้ แอลจีเรียเป็นประเทศยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่มีความสำคัญในลำดับต้นในอนุภูมิภาคแอฟริกาเหนือ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกันตามร่างแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคแอฟริกา ปี 2566-2570 ของกระทรวงการต่างประเทศ ปัจจุบัน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส มีเขตอาณาครอบคลุมแอลจีเรีย และยังไม่มียสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในแอลจีเรีย

3) ไนจีเรีย เป็นแหล่งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติที่มีศักยภาพลำดับต้นของภูมิภาคแอฟริกา ซึ่งภาคเอกชนไทยสามารถพิจารณาโอกาสในการเพิ่มปริมาณการซื้อขายน้ำมันดิบและ

²¹ <https://worldinmaps.com/africa/> [18 กันยายน 2565].

²² ภาพรวมพลังงาน ม.ค.-พ.ค. 2565 จัดทำโดยกระทรวงพลังงาน.

ก๊าซธรรมชาติ รวมถึงแสวงโอกาสการร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานได้ โดยสามารถได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูจา และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ นครลากอส ทั้งนี้ไนจีเรียเป็นประเทศยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่มีความสำคัญในลำดับต้นในอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกันตามร่างแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคแอฟริกา ปี 2566-2570 ของกระทรวงการต่างประเทศ

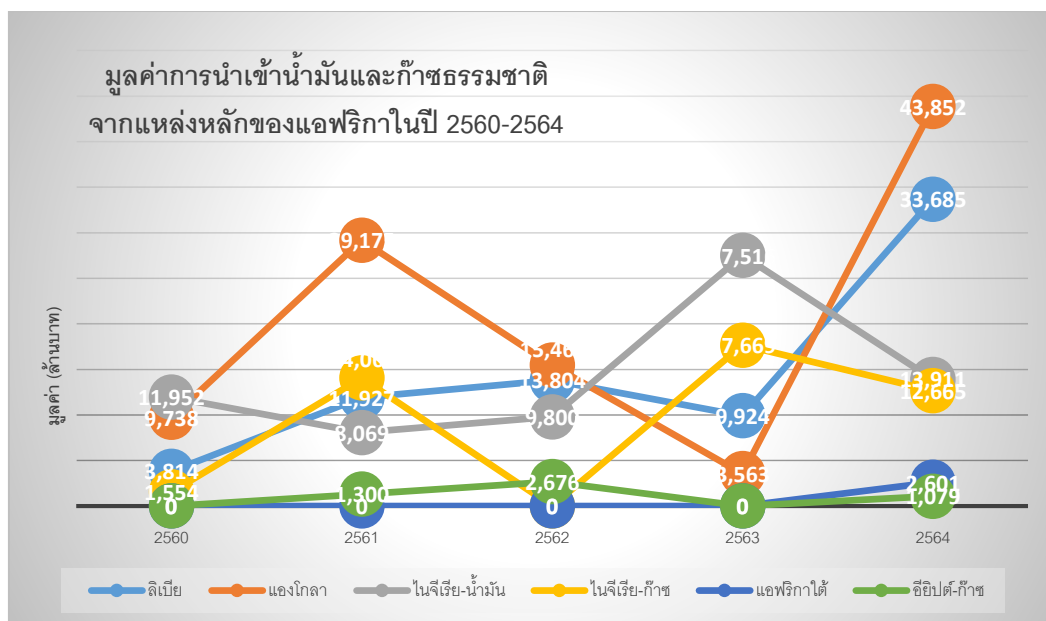
4) แองโกลา ลีเบีย และอียิปต์ เป็นแหล่งนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเดิมของไทยในภูมิภาคแอฟริกา อย่างไรก็ตาม นอกจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร และสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงตรีโปลี ที่ปิดทำการแล้ว ไทยยังไม่มีสำนักงานผู้แทนในประเทศที่เป็นแหล่งนำเข้าพลังงานดังกล่าว ซึ่งสามารถเป็นแหล่งสำรองพลังงานของไทยเพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงและเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานได้

5) เซเนกัลและมอริเตเนีย เป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติที่ค้นพบใหม่ในอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกที่มีศักยภาพสูง และเป็นที่ตั้งของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดาการ์ และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ กรุงนูอากชอต อย่างไรก็ดี การสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติในทะเลต้องการการลงทุนโดยบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการสำรวจและขุดเจาะบริเวณ Continental Shelf

3.1.3 การดำเนินการของไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา

3.1.3.1 การซื้อขายพลังงานจากภูมิภาคแอฟริกา

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงให้เห็นว่าไทยได้เพิ่มการนำเข้าน้ำมันดิบและ LNG จากแหล่งในภูมิภาคแอฟริกามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความต้องการพลังงานของไทยที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การจัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งในประเทศและจากเมียนมามีแนวโน้มลดลง โดยไทยได้นำเข้าน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติจากแหล่งหลักในแอฟริกา ได้แก่ แองโกลา ไนจีเรีย ลีเบีย แอฟริกาใต้ และอียิปต์ โดยในปี 2564 มูลค่าการนำเข้าน้ำมันดิบจากแองโกลาเพิ่มขึ้นเป็น 4.3 หมื่นล้านบาท จาก 9.7 พันล้านบาท ในปี 2560 ตามด้วย ลีเบียและไนจีเรีย ซึ่งไทยเพิ่มการนำเข้าน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 มูลค่าการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากแหล่งหลักของแอฟริการะหว่างปี 2560-2564²³

3.1.3.2 การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานของไทยในภูมิภาคแอฟริกา

ตั้งแต่ปี 2546 ภาคเอกชนไทยโดยบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (ปตท. สผ.) ได้เริ่มเข้าไปลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาโดยเป็นการเข้าไปแสวงหาโอกาสการลงทุนโดยภาคเอกชนที่ไม่ได้มีการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นการเฉพาะ จนถึงปัจจุบัน ปตท.สผ. มีการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานใน 2 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย และโมซัมบิก โดยโครงการการลงทุนในแอลจีเรียสามารถบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจและเริ่มต้นการผลิตได้แล้ว และมีรายละเอียด ดังนี้

โครงการลงทุนในแอลจีเรีย

1) โครงการแอลจีเรีย 433 A และ 416 B เป็นโครงการสำรวจและพัฒนาปิโตรเลียมโดยการร่วมทุนของ 3 บริษัท ได้แก่ (ก) บริษัท SONATRACH SPA ซึ่งเป็นบริษัทน้ำมันแห่งชาติของประเทศแอลจีเรีย ถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 25 (ข) บริษัท PetroVietnam Exploration Production Corporation (PVEP) ถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 40 และ (ค) บริษัท PTTEP Algeria Company Limited (PTTEP AG) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของ ปตท. สผ. ถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 35 โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2546 และเริ่มผลิตปิโตรเลียมจากแหล่ง Greater Bir Seba (GBRS) เมื่อเดือนสิงหาคมปี 2558 โดยมีปริมาณการผลิตเฉลี่ย 17,000 บาร์เรลต่อวัน และจนถึงขณะนี้ มีผลผลิตปิโตรเลียมแล้วมากกว่า 13.8 ล้านบาร์เรล ทั้งนี้ ผู้ร่วมทุนมีแผนการที่จะขยายการลงทุนเพื่อเพิ่มอัตราการผลิตเป็น 40,000 บาร์เรลต่อวัน

²³ ข้อมูลสถิติการนำเข้าโดยกรมศุลกากร.

2) โครงการแอลจีเรีย Hassi Bir Rekaiz เป็นโครงการสำรวจและพัฒนาแหล่งน้ำมันบนบก โดย ปตท.สผ. เป็นผู้ดำเนินโครงการเอง และถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 24.5 และมีผู้ร่วมทุน ประกอบด้วย บริษัท SONATRACH SPA ถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 51 และบริษัท CNOOC Limited ซึ่งเป็นบริษัทผลิตปิโตรเลียมของประเทศจีน ถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 24.5 โครงการดังกล่าวมีระยะเวลาผลิต 25 ปีนับจากวันที่ได้รับการอนุมัติ โดยได้ดำเนินการขั้นตอนการสำรวจได้เสร็จสิ้นแล้วและบริษัท SONATRACH และ ปตท. สผ. ได้เสนอแผนการพัฒนาปิโตรเลียมต่อกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนแอลจีเรีย (National Agency for the Valorization of Hydrocarbons Resources-ALNAFT) และได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2561 ล่าสุด โครงการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์หลักได้เกือบครบถ้วน และเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ทั้งนี้ ได้เริ่มผลิตน้ำมันครั้งแรกสำเร็จเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ที่อัตราการผลิต 13,000 บาร์เรลต่อวัน และผู้ร่วมทุนอยู่ระหว่างการศึกษาศักยภาพเพื่อการพัฒนาในระยะที่ 2 ของโครงการต่อไป

3) การวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของโครงการลงทุนในแอลจีเรีย

โครงการลงทุนทั้งสองโครงการของ ปตท. สผ. ในแอลจีเรียถือว่าประสบความสำเร็จด้วยดี โดย ปตท. สผ. ได้ขยายการลงทุนเพิ่มเติมจากโครงการแอลจีเรีย 433 A และ 416 B มาเป็นผู้ดำเนินการในโครงการแอลจีเรีย Hassi Bir Rekaiz ซึ่งถือเป็นความสำเร็จที่มีนัยสำคัญ ปัจจุบัน ปตท.สผ. มีสำนักงานในกรุงแอลเจียร์ที่มีเจ้าหน้าที่ชาวไทยประมาณ 40 คน นอกจากนี้ ปตท.สผ. และผู้ร่วมทุนอยู่ระหว่างการแสวงหาช่องทางและโอกาสในการลงทุนเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตในแหล่งพลังงาน ทั้งสองโครงการที่กำลังดำเนินอยู่แล้ว โดยคาดการณ์ว่าการลงทุนในอนาคตอาจมีมูลค่าสูงถึงประมาณ 1,000-1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ ปตท.สผ. สนใจแสวงหาโอกาสการร่วมทุนกับบริษัทข้ามชาติจากสหภาพยุโรปที่มีความรู้และประสบการณ์ในพื้นที่สูง และมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลแอลจีเรีย โดยหลีกเลี่ยงการร่วมทุนกับบริษัทข้ามชาติสัญชาติจากประเทศที่มีประเด็นขัดแย้งทางการเมืองในข้อพิพาทในพื้นที่ซาดาราดตะวันตก อาทิ ฝรั่งเศส สเปน และโมร็อกโก เป็นต้น นอกจากนี้ ปตท.สผ. เห็นโอกาสในการลงทุนในโครงการก๊าซธรรมชาติเพิ่มเติมในแอลจีเรียโดยคาดการณ์ว่าสหภาพยุโรปมีความจำเป็นต้องนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากแอลจีเรียเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สืบเนื่องจากวิกฤตพลังงานในภูมิภาคยุโรป

จากการสัมภาษณ์คุณคณิตา ศาสตราจารย์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ กลุ่มงานวิศวกรรมศาสตร์และการพัฒนา ปตท.สผ. ได้ให้ข้อมูลว่า บริษัทข้ามชาติของไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในแอลจีเรียทั้งในด้านความเป็นมิตรและความยืดหยุ่นในการทำธุรกิจ อีกทั้งรัฐบาลไทยมีความเป็นกลางต่อประเด็นการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นข้อพิพาทระหว่างแอลจีเรียกับโมร็อกโกใน

ประเด็นพื้นที่ดินแดนซาฮาราตะวันตก ส่งผลให้ ปตท. สผ. ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลแอลจีเรีย และพันธมิตรทางธุรกิจรอบด้าน

ปตท.สผ. ได้แจ้งข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุนในแอลจีเรียว่า รัฐบาลแอลจีเรียให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานและการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนมาก และมีการจัดตั้งกระทรวงการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานและพลังงานหมุนเวียน ซึ่งเป็นเอกเทศจาก กระทรวงพลังงาน โดยหนึ่งในภารกิจของกระทรวงการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานและพลังงานหมุนเวียน ของแอลจีเรีย คือ การมุ่งเน้นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านด้าน พลังงานและการผลิตพลังงานทดแทนในแอลจีเรีย ซึ่งแอลจีเรียถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในด้าน ดังกล่าว จึงอาจเป็นโอกาสในการลงทุนของภาคเอกชนไทยต่อไป อาทิ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่เชี่ยวชาญในกระบวนการกลั่นน้ำและปลายน้ำที่เกี่ยวข้องกับปิโตรเลียมและพลังงานและธุรกิจ การลงทุนในสาขาอื่น ๆ และเป็นหนึ่งในภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนผ่าน พลังงานและพลังงานหมุนเวียนของไทย

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมา โครงการลงทุนในแอลจีเรียของ ปตท.สผ. ประสบกับ ความท้าทายและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ (1) ความล่าช้าในการพิจารณาอนุมัติการดำเนินโครงการ ลงทุนของรัฐบาลแอลจีเรีย โดยกระบวนการพิจารณาอนุมัติโครงการลงทุนที่ผ่านมาของ ปตท.สผ. ใช้เวลานานกว่า 10 ปี ซึ่งถือเป็นการเสียโอกาสทางธุรกิจที่ไม่สามารถผลิตได้ในช่วงที่ตลาดมีความ ต้องการพลังงานสูง (2) ความล่าช้าในการดำเนินการกระบวนการขอใบอนุญาตทำงาน โดยใช้เวลา ประมาณ 5 เดือน ในการจัดทำใบอนุญาตทำงานในแอลจีเรีย เนื่องจากความล่าช้าในกระบวนการแปล และรับรองเอกสาร โดยสถานเอกอัครราชทูตแอลจีเรียประจำมาเลเซีย เขตอาณาครอบคลุมประเทศไทย ซึ่งอาจใช้นานถึง 3 เดือน และกระบวนการพิจารณาอนุมัติโดยกระทรวงแรงงานแอลจีเรีย จะใช้เวลา อีกประมาณ 2 เดือน และ (3) ข้อจำกัดของระบบการเงินและการธนาคารท้องถิ่นของแอลจีเรียที่มี ความเข้มงวดสูงและขาดความทันสมัย รวมถึงข้อบังคับห้ามนำเงินตราต่างประเทศเข้า-ออกประเทศ แอลจีเรียเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประสบความยากลำบากในการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการลงทุนและที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรที่ทำงานในแอลจีเรีย

โครงการลงทุนในโมซัมบิก

1) โครงการ Mozambique Rovuma Offshore Area 1 เป็นผลิตก๊าซ ธรรมชาติเหลวบนบกในโมซัมบิก โดย ปตท. สผ. ได้ลงทุนผ่านบริษัท PTTEP Mozambique Area 1 Limited ซึ่งถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 8.5 ร่วมกับบริษัท TOTAL E&P Mozambique Area 1 Limitada ซึ่งถือสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 26.5 และเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีบริษัท Mitsui E & P Mozambique Area1 Limited (สัดส่วนการลงทุนร้อยละ 20) บริษัท ENH Rovuma Área Um, S.A. (สัดส่วนการลงทุนร้อยละ 15) และอีก 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท ONGC Videsh Rovuma Limited

บริษัท Beas Rovuma Energy Mozambique Limited และ บริษัท BPRL Ventures Mozambique B.V. โดยแต่ละบริษัทมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 10 โดยมีกำลังการผลิตรวม 13.1 ล้านตันต่อปี คาดว่าจะสามารถผลิตก๊าซธรรมชาติเหลวเชิงพาณิชย์ได้ในปี 2567 โดยร้อยละ 80 ของกำลังการผลิตทั้งหมดจะส่งออกไปยังภูมิภาคเอเชียและยุโรป

2) การวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของโครงการลงทุนในโมซัมบิก

โครงการลงทุนของ ปตท. สผ. ในโมซัมบิกมีความคืบหน้า อย่างไรก็ตาม ในช่วงเดือนเมษายน 2564 ปตท. สผ. ได้ประกาศยุติการดำเนินโครงการดังกล่าวชั่วคราวจากกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบที่เมือง Palma โดยกลุ่มก่อการร้ายที่ประสงค์จะจัดตั้งรัฐอิสลาม (Islamic State) ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับที่ตั้งโครงการพัฒนาและก่อสร้างโรงงานผลิตก๊าซธรรมชาติเหลว ล่าสุดได้รับข้อมูลจาก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต ว่าสถานการณ์ในพื้นที่สงบลงแล้ว และน่าจะกลับมาดำเนินโครงการได้ในช่วงปลายปี 2565

จากการสัมภาษณ์ ปตท.สผ. พบว่า ไทยยังคงเล็งเห็นโอกาสในการลงทุนเพิ่มเติมในโครงการผลิตก๊าซธรรมชาติในขั้นต่อไปในโมซัมบิก เนื่องจากมีข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้นที่ยืนยันว่าแหล่งก๊าซธรรมชาติแห่งนี้มีปริมาณสำรองก๊าซธรรมชาติสูงมากถึง 70 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต (เทียบกับปริมาณสำรองก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยอยู่ที่ 7-10 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต) จึงถือว่ามีศักยภาพสูงมาก อีกทั้งผลการร่วมลงทุนกับพันธมิตรทางธุรกิจในโครงการปัจจุบันเป็นที่น่าพึงพอใจ

ปตท.สผ. ได้ถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้น และได้เพิ่มความสำคัญกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) โดยเฉพาะโครงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในท้องถิ่น และการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการฯ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และส่งเสริมการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน

3.2 การวิเคราะห์ SWOT

3.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นโอกาสและความท้าทายของอุตสาหกรรมพลังงานของภูมิภาคแอฟริกา

3.2.1.1 ปัจจัยที่เป็นโอกาส/ศักยภาพ

1) ภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งสำรองพลังงานที่สำคัญของโลก ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ จึงสามารถเป็นแหล่งสำรองพลังงานของไทยเพื่อเสริมความมั่นคงด้านพลังงานและลดการพึ่งพาการจัดหาพลังงานจากแหล่งพลังงานในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมทั้งลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการจัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งในเมียนมาเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้ไทยมีความเปราะบางต่อความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์และข้อพิพาทระหว่างประเทศ

2) ภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่มีศักยภาพสูงและยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุที่สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาและผลิตพลังงานหมุนเวียนในปริมาณมาก และเป็นโอกาสสำหรับการลงทุนด้านพลังงานทดแทนของภาคเอกชนไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์

3) ภูมิภาคแอฟริกายังต้องการการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานอีกจำนวนมาก และเป็นโอกาสในการเข้าถึงทุนของภาคเอกชนไทยได้

4) สถานการณ์ความรุนแรงระหว่างยูเครนและรัสเซียจะส่งผลให้ทั่วโลกมีความต้องการซื้อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากภูมิภาคแอฟริกาเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งอุปสงค์ในการบริโภคน้ำมันและก๊าซธรรมชาติภายในภูมิภาคแอฟริกาก็มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม โดยคาดว่าอุปสงค์ในการบริโภคพลังงานของภูมิภาคแอฟริกาจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 28 ในปี 2583 ในขณะที่อุปสงค์ในการบริโภคพลังงานเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 10²⁴

5) รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาให้การสนับสนุนการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานจากต่างประเทศ โดยการจัดทำนโยบายด้านภาษีและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการค้าและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเป็นโอกาสในการส่งเสริมความร่วมมือระดับรัฐบาลระหว่างกัน

6) การมีผลบังคับใช้ของเขตการค้าเสรีแห่งทวีปแอฟริกา (AfCFTA) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ที่จะเป็นกลไกในการกระตุ้นการค้าภายในภูมิภาค และอำนวยความสะดวกทางการค้าภายในภูมิภาคได้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าพลังงาน

7) การบรรลุเป้าหมายตามพันธกรณีภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) เป็นโอกาสในการลงทุนในเทคโนโลยีที่สะอาดสำหรับภาคเอกชนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในพลังงานที่สะอาดและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2.1.2 ปัจจัยที่เป็นความท้าทาย/อุปสรรค

1) ภูมิภาคแอฟริกายังมีความเสี่ยงด้านการเมืองซึ่งนำไปสู่ความไม่ต่อเนื่องของระบบการบริหารประเทศ การพัฒนาและปรับโครงสร้างของประเทศ อาทิ ความเสี่ยงเฉพาะของอนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกเกิดจากความเป็นสังคมชนเผ่า และการเมืองที่มีรากฐานมาจากการ

²⁴ McKinsey&Company, The Future of African Oil and Gas : Positioning for the Energy Transition, มิถุนายน 2565.

ปกครองของผู้นำคนเดียวอันนำมาสู่ปัญหาการสืบทอดอำนาจของผู้นำฝ่ายบริหาร และมีความถี่ของการเกิดรัฐประหารค่อนข้างมากซึ่งส่งผลให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ

2) เศรษฐกิจของประเทศผู้ผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคแอฟริกา พึ่งพารายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด เช่น ในจีเรียส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมมากกว่าร้อยละ 85 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดของรัฐบาล ในปี 2564²⁵ จึงมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจสูงและเป็นความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

3) การผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในภูมิภาคแอฟริกายังมีต้นทุนโดยเฉลี่ยสูงกว่าในภูมิภาคอื่นร้อยละ 15-20 อีกทั้งยังมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมากกว่าในภูมิภาคอื่นถึงร้อยละ 70-80²⁶

4) หลายประเทศในภูมิภาคแอฟริกายังมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนที่ไม่เป็นสากล กอปรกับระบบราชการที่ยังขาดความโปร่งใสและมีอัตราการฉ้อราษฎร์บังหลวงค่อนข้างสูง

5) ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนภายในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานเพื่อนำไปสู่การเพิ่มการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในปริมาณมาก โดยในปี 2564 สัดส่วนการลงทุนด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา คิดเป็นเพียงร้อยละ 4 ของการลงทุนด้านพลังงานของโลก²⁷

6) ความท้าทายจากการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้การประชุม UNFCCC สมัยที่ 26 (Conference of Parties: COP26) ในปี 2563 ที่เมืองกลาสโกว์ ที่กำหนดให้ลดการใช้พลังงานจากถ่านหินซึ่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงที่สุด อีกทั้งส่งเสริมให้เพิ่มการสนับสนุนด้านการเงินโดยสถาบันการเงินระหว่างประเทศในโครงการด้านเทคโนโลยีที่สะอาด และการผลิตพลังงานหมุนเวียน ตลอดจนจำกัดการสนับสนุนทางการเงินแก่อุตสาหกรรมผลิตเชื้อเพลิงฟอสซิล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงแหล่งเงินลงทุนระหว่างประเทศและกระบวนการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนผ่านการผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลไปสู่อุตสาหกรรมพลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคแอฟริกา ปัจจุบันภูมิภาคแอฟริกายังมีการผลิตและบริโภคพลังงาน

²⁵ Nigeria Fact and Figure, Annual Statistical Bulletin in 2021, Organization of the Petroleum Exporting Countries.

²⁶ McKinsey&Company, The Future of African Oil and gas : Positioning for the Energy Transition, มิถุนายน 2565.

²⁷ Africa Energy Finance, Invest in the Energy Sector of Africa, Special Report 2020, [Online], Available from: <https://energycapitalpower.com/energy-invest/> [28 กันยายน 2565].

จากเชื้อเพลิงฟอสซิลในระดับสูงมากจึงเสี่ยงต่อการเพิ่มการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อาทิ ระหว่างปี 2533-2557 อนุภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 โดยไนจีเรีย ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดในอนุภูมิภาค²⁸ แม้ประเทศในภูมิภาคแอฟริกาจะมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนผ่านพลังงานและการส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนประเภทต่าง ๆ อย่างมาก แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องพัฒนากรอบนโยบายเพื่อส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายตามพันธกรณีดังกล่าวให้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง

7) ความเสี่ยงด้านอื่น ๆ เช่น ภัยธรรมชาติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งความเสี่ยงจากโรคติดต่อ ความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สืบเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาและความคิดทางการเมือง รวมทั้งความเสี่ยง จากการก่อการร้าย ปัจจุบัน ภูมิภาคแอฟริกาเป็นพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายสำคัญ อาทิ กลุ่มก่อการร้ายกลุ่ม Boko Haram ซึ่งปฏิบัติการอยู่ในตอนเหนือของไนจีเรีย กลุ่มอัล-ชาบับ (Al-Shabaab) ซึ่งปฏิบัติการอยู่ในโซมาเลีย กลุ่มที่ใกล้ชิดกับกลุ่มอัลกออิดะฮ์ (Al-Qaeda) ตลอดจนกลุ่มที่ประสงค์จะจัดตั้งรัฐอิสลาม (Islamic State) ในโมซัมบิก ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่จะทำให้เกิด วิกฤตด้านความมั่นคงในภูมิภาค

3.2.2 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของไทยต่อภูมิภาคแอฟริกา

3.2.2.1 จุดแข็ง

1) ภาคเอกชนไทยมีศักยภาพในการไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นและอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาจัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงสำหรับภาคเอกชนไทย โดยเฉพาะในอนุภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้และแอฟริกาตอนเหนือ

2) บริษัทข้ามชาติด้านพลังงานของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคแอฟริกา โดยที่ผ่านมา ภาคเอกชนไทยได้ดำเนินการเจาะตลาดการค้าและการลงทุนด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาด้วยตนเองโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

3) รัฐบาลไทยมีนโยบายที่สนับสนุนการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี 2544-2564 รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายเชิงรุกเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกา 3 กรอบนโยบาย ได้แก่

3.1) นโยบายมองตะวันตก (Look West Policy) ระหว่างปี 2546-2548 ที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเฉพาะการขยายตลาดใหม่ เน้นการจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ เพื่อลดอุปสรรค และรุกขยายตลาดการค้า และการลงทุน กระจายแหล่งส่งออกและ

²⁸ คณะวิจัยจากโครงการแอฟริกา-เอเชีย, การศึกษาสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงของภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกและนัยที่มีต่อประเทศไทย, (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2564), หน้า 131.

นำเข้า สร้างพันธมิตรที่จะเกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจ การผลักดันให้รัฐบาลแสวงหาแหล่งวัตถุดิบ และ ตลาดการค้าใหม่ ๆ

3.2) นโยบายการทูตเชิงรุก (Forward Engagement) ระหว่างปี 2548-2549 ที่มุ่งเน้นการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายการทูตเชิงเศรษฐกิจ โดยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับภูมิภาคแอฟริกาในลักษณะหุ้นส่วนที่พร้อมสนับสนุนความพยายามของแอฟริกาในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millenium Development Goals: MDG) พร้อมกับการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศทั้งในระดับภาครัฐและเอกชน รวมถึงการสร้างช่องทางสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เชิงธุรกิจที่สำคัญ โดยมุ่งเน้นการแสวงหาตลาดใหม่ในทวีปแอฟริกา

3.3) ข้อริเริ่มไทย-แอฟริกา (Thai-Africa Initiative) ระหว่างปี 2556-2557 ที่มุ่งเน้นการยกระดับความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกา ในฐานะหุ้นส่วนด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในระดับผู้นำ โดยเน้นแนวทางความร่วมมือระหว่างไทย-แอฟริกาในสามมิติหลัก ได้แก่ การพัฒนาหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศ²⁹ ตลอดจนจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง

4) ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในการทำธุรกิจในภูมิภาคแอฟริกา โดยจากประสบการณ์การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา ปตท.สผ. เห็นว่า “ความเป็นไทย” เป็นปัจจัยบวกต่อการดำเนินโครงการในภูมิภาคแอฟริกา ทั้งในแง่ความเป็นมิตร การทำธุรกิจด้วยความยืดหยุ่นและมีความประนีประนอม รวมทั้งมีความเป็นกลางในประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ อาทิ รัฐบาลไทยมีท่าทีที่เป็นกลางต่อประเด็นความขัดแย้งในดินแดนซาฮาราตะวันตกระหว่างโมร็อกโกกับแอลจีเรีย เป็นต้น

3.2.2.2 จุดอ่อน

1) ภูมิภาคแอฟริกายังเป็นตลาดที่ไม่เป็นที่รู้จักสำหรับภาคเอกชนไทยมากนัก ประชาชนขาดความเข้าใจระหว่างกัน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับภูมิภาคนี้ค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการสนับสนุนในระดับนโยบายอย่างเป็นทางการจากภาครัฐ และระบบการศึกษาของไทยไม่ให้ความสำคัญกับภูมิภาคแอฟริกาอีกทั้งไทยยังขาดเครือข่ายการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิภาคแอฟริกาที่จะเป็นแหล่งบ่มเพาะและขยายองค์ความรู้ไปยังภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลด้านกฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุน รวมถึงข้อมูลด้านตลาดและแหล่งทรัพยากรเชิงลึก

²⁹ ดามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 37-40.

2) การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานต้องมีเงินทุนสูงและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ดังนั้น ภาคเอกชนไทยที่มีความพร้อมในการเข้าไปดำเนินการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาจึงมักอยู่ในข่ายบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีแหล่งเงินทุนและมีสายป่านในการหาผู้ร่วมทุน ตลอดจนสามารถเข้าถึงข้อมูลทรัพยากรเชิงลึกและข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจได้

3) ความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแอฟริกายังไม่มีความใกล้ชิดเท่าที่ควร แม้ในช่วงเวลาที่ไทยมีระดับพัฒนาการทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ไทยก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทวีปแอฟริมากนัก ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบการมีปฏิสัมพันธ์กับทวีปแอฟริกาของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและประเทศในอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งมีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับไทยและมีการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศในแอฟริกาในช่วงเวลาใกล้เคียงกับไทย จะเห็นว่า ไทยมีความล่าช้าในการวางยุทธศาสตร์และการดำเนินนโยบายกระชับความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกา ไม่มีการตีความที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของไทยในทวีปแอฟริกา รวมถึงการขาดองค์ความรู้ในด้านการใช้เครื่องมือทางการต่างประเทศอย่างเหมาะสมและตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทย นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศกับทวีปแอฟริกาก็ยังขาดความต่อเนื่อง และขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทำให้การขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนระดับประชาชนระหว่างไทยกับแอฟริกายังไม่สามารถขยายผลประโยชน์ให้เป็นที่พึงพอใจระหว่างทั้งสองฝ่าย³⁰

4) ไทยยังขาดเครื่องมือด้านเศรษฐกิจที่ช่วยส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของภาคเอกชนไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ไทยมีอนุสัญญาภาษีซ้อนที่มีผลใช้บังคับแล้วกับเพียง 2 ประเทศ ในภูมิภาคแอฟริกา ได้แก่ เซเชลล์ และมอริเชียส³¹ นอกจากนี้ ไทยมีความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนที่มีผลใช้บังคับแล้วระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคแอฟริกาเพียง 1 ประเทศ ได้แก่ อียิปต์ ทำให้ขาดเครื่องมือในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนไทยไม่ว่าจะเป็นด้านการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนจากรายได้จากการค้าและการลงทุนและจากการคุ้มครองการลงทุนจากการเวนคืนทรัพย์สิน การโอนเงินทุน และการระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐโดยการเปิดทางให้นักลงทุนต่างชาติเข้าถึงการตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเมื่อเกิดข้อพิพาทกับรัฐบาล

³⁰ ตามพ์ บุญธรรม, ร่างรายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 5.

³¹ <https://www.rd.go.th/765.html> [3 กันยายน 2565].

5) ไทยตั้งอยู่ห่างจากทวีปแอฟริกามากกว่าภูมิภาคตะวันออกกลาง ส่งผลให้ต้นทุนค่าขนส่งสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะสินค้าด้านพลังงานมีราคาแพงกว่าเมื่อเทียบกับการขนส่งจากภูมิภาคตะวันออกกลาง

3.2.3 ข้อเสนอแนะแนวการดำเนินการเชิงกลยุทธ์จากผลการวิเคราะห์ SWOT

จากผลการวิเคราะห์ SWOT สามารถพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแนวการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ได้ ดังนี้

3.2.3.1 กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส

เพื่อพิจารณาใช้จุดแข็งของไทยในการเพิ่มโอกาสในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาให้มากที่สุด รัฐบาลไทยต้องช่วยส่งเสริมภาคเอกชนไทยที่มีศักยภาพเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานและซื้อขายพลังงานจากภูมิภาคแอฟริกาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากภูมิภาคแอฟริกาเป็นแหล่งผลิตพลังงานที่มีศักยภาพและรัฐบาลของประเทศในแอฟริกาต้องการและพร้อมจะสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานจากต่างประเทศ โดยบริษัทข้ามชาติด้านพลังงานของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงอีกทั้งไทยยังมีภาพลักษณ์ที่ดีในภูมิภาคแอฟริกา ซึ่งจะเป็นการดำเนินการตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ของไทยต่อแอฟริกา ปี 2566-2570 และร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578 โดยประเทศที่มีศักยภาพสูงในด้านอุตสาหกรรมพลังงานของแอฟริกา ได้แก่ โมซัมบิก แอลจีเรีย ไนจีเรีย เซเนกัล มอริเตเนีย และแหล่งสำรองน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอื่น ๆ เช่น แองโกลา ลิเบีย และ อียิปต์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ SWOT และข้อเสนอแนะแนวการดำเนินการเชิงกลยุทธ์

	<p style="text-align: center;">Opportunity</p> <p style="text-align: center;">โอกาสของอุตสาหกรรมพลังงานใน แอฟริกา</p>	<p style="text-align: center;">Threat</p> <p style="text-align: center;">อุปสรรคของอุตสาหกรรมพลังงาน ในแอฟริกา</p>
<p style="text-align: center;">การส่งเสริมโอกาสของภาคเอกชน ไทยในอุตสาหกรรมพลังงาน ในภูมิภาคแอฟริกา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แอฟริกาเป็นแหล่งสำรองพลังงานที่สำคัญของโลก 2. แอฟริกาเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่มีศักยภาพสูง 3. แอฟริกายังต้องการการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานอีกมาก 4. ความต้องการซื้อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากแอฟริกาเพิ่มขึ้นทั้งจากต่างประเทศและภายในภูมิภาค 5. รัฐบาลของประเทศในแอฟริกาสนับสนุนการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานจากต่างประเทศ 6. การจัดทำ AfCFTA ช่วยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกการค้าภายในภูมิภาคมากขึ้น 7. การบรรลุเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศของภูมิภาคแอฟริกาจะนำไปสู่การเพิ่มการลงทุนด้านพลังงานจำนวนมาก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเสี่ยงด้านการเมือง 2. ความเปราะบางและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากการพึ่งพาการผลิตและการค้าพลังงานสูง 3. การผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมีต้นทุนโดยเฉลี่ยสูงกว่าในภูมิภาคอื่นและมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าในภูมิภาคอื่น 4. กฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนไม่เป็นสากล ระบบราชการขาดความโปร่งใสและมีอัตราภาษีศุลกากรที่สูง 5. ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนภายในประเทศและระหว่างประเทศ 6. COP26 จำกัดการสนับสนุนทางการเงินแก่อุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล 7. ความเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ภัยธรรมชาติ โรคติดต่อ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภัยการก่อการร้าย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

<p style="text-align: center;">Strength</p> <p style="text-align: center;">จุดแข็งของภาคเอกชนไทย</p> <p>1. ภาคเอกชนไทยมีศักยภาพในการไปลงทุนในต่างประเทศ และอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาที่มีศักยภาพสูงสำหรับภาคเอกชนไทย</p> <p>2. บริษัทข้ามชาติด้านพลังงานของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคแอฟริกา</p> <p>3. รัฐบาลไทยมีนโยบายที่สนับสนุนการค้าและการลงทุนในแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีเครือข่ายสนับสนุนของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์</p> <p>4. ไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในการทำธุรกิจ ในภูมิภาคแอฟริกา</p>	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส</p> <p style="text-align: center;">ส่งเสริมภาคเอกชนไทยที่มีศักยภาพเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานและเพิ่มการซื้อขายพลังงานจากแอฟริกา</p> <p style="text-align: center;">ประเทศที่มีศักยภาพสูงในด้านอุตสาหกรรมพลังงานของแอฟริกา ได้แก่</p> <p>1) โมซัมบิก</p> <p>2) แอลจีเรีย</p> <p>3) ไนจีเรีย</p> <p>4) แหล่งสำรองน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอื่น ๆ เช่น แองโกลา ลิเบีย และอียิปต์</p> <p>5) เซเนกัล/มอริเตเนีย</p>	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค</p> <p style="text-align: center;">กระชับความสัมพันธ์ระดับการเมืองและแสวงหาพันธมิตรด้านเศรษฐกิจในประเทศที่มีศักยภาพ การค้าการลงทุน รวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของไทย</p> <p style="text-align: center;">ส่งเสริมภาคเอกชนไทยลงทุนในเทคโนโลยีที่สะอาดรวมทั้งแสวงหาบริษัทข้ามชาติที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก</p>
<p style="text-align: center;">Weakness</p> <p style="text-align: center;">จุดอ่อนของภาคเอกชนไทย</p> <p>1. ตลาดแอฟริกายังไม่เป็นที่รู้จักสำหรับภาคเอกชนไทย</p> <p>2. การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานต้องมีเงินทุนสูงและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง</p> <p>3. ขาดความใกล้ชิดในด้านการเมืองระหว่างกัน</p> <p>4. ไทยยังขาดเครื่องมือด้านเศรษฐกิจที่ช่วยส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของภาคเอกชนไทย</p> <p>5. ไทยตั้งอยู่ห่างจากทวีปแอฟริกา ส่งผลให้ต้นทุนค่าขนส่งแพงกว่าภูมิภาคตะวันออกกลาง</p>	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส</p> <p style="text-align: center;">แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาลของประเทศในแอฟริกาในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมทั้งการจับคู่ธุรกิจทั้งด้านการผลิต การค้าและการขนส่ง</p>	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค</p> <p style="text-align: center;">ส่งเสริมการจัดทำกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจแก่ภาคเอกชนไทยในการค้าและการลงทุนในแอฟริกา</p>

3.2.3.2 กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค

เพื่อลดอุปสรรคต่อการดำเนินการของภาคเอกชนไทยในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา รัฐบาลไทยควรส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์ระดับการเมืองและแสวงหาพันธมิตรด้านเศรษฐกิจในประเทศเป้าหมาย รวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ในประเทศที่มีศักยภาพ รวมถึงการพิจารณาจัดตั้งสถานเอกอัครราชทูต และ/หรือสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในประเทศที่มีศักยภาพเพิ่มเติม เพื่อเป็นเครือข่ายที่สามารถสนับสนุนภาคเอกชนไทยในการลดอุปสรรคและความท้าทายในการดำเนินธุรกิจ ในภูมิภาคแอฟริกา ส่งเสริมโอกาสในด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานของไทยในภูมิภาคแอฟริกา รวมทั้งส่งเสริมภาคเอกชนไทยพิจารณาลงทุนในเทคโนโลยีที่สะอาดรวมทั้งแสวงหาบริษัทข้ามชาติที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีเพื่อลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจก

3.2.3.3 กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส

โดยที่ตลาดในภูมิภาคแอฟริกายังไม่เป็นที่รู้จักของภาคเอกชนไทย รัฐบาลไทยจึงควรแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนในประเทศเป้าหมายในภูมิภาคแอฟริกา เพื่อส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ รวมทั้งการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นให้กับภาคเอกชนที่สนใจจะเข้าไปแสวงหาโอกาสในภูมิภาคแอฟริกา รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งการจับคู่ธุรกิจ ทั้งด้านการผลิต การค้า และการขนส่ง

3.2.3.4 กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค

เพื่อกำจัดจุดอ่อนและลดอุปสรรคต่อการส่งเสริมความร่วมมือในด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ ควรส่งเสริมการเจรจาเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจแก่ภาคเอกชนไทยในการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกา รวมถึงการจัดทำความตกลงเพื่อยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางทูตและราชการซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจให้กับบริษัทข้ามชาติที่เป็นรัฐวิสาหกิจของไทยได้ด้วย

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

รายงานนี้ได้ทำการศึกษาโอกาสและศักยภาพในอุตสาหกรรมพลังงานของไทยในภูมิภาคแอฟริกา และผลการดำเนินโครงการลงทุนของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคแอฟริกา โดยพบว่า

4.1.1 อุตสาหกรรมพลังงานของแอฟริกามีข้อได้เปรียบที่สำคัญการเป็นแหล่งสำรองพลังงานและทรัพยากรที่สำคัญของโลกที่ยังมีไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์มากนัก โดยรัฐบาลของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาให้การสนับสนุนการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสในการลงทุนในด้านเทคโนโลยีที่สะอาดเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคแอฟริกามีความเสี่ยงเฉพาะหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงด้านการเมือง ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากความเปราะบางและการขึ้นอยู่กับการผลิตและการค้าพลังงานสูง ภัยธรรมชาติ โรคติดต่อ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภัยการก่อการร้าย กฎระเบียบที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ระบบราชการขาดความโปร่งใสและมีอัตราการคอร์รัปชันสูง ตลอดจนความท้าทายจากพันธกรณีจาก COP26 ที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านพลังงานจากการผลิตเชื้อเพลิงจากฟอสซิลไปสู่พลังงานที่สะอาด

4.1.2 ภูมิภาคแอฟริกามีศักยภาพในการเป็นแหล่งสำรองพลังงานของไทย โดยไทยได้เพิ่มการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากแหล่งผลิตในภูมิภาคแอฟริกาอย่างต่อเนื่อง และภาคเอกชนไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา และมีโอกาสในการเพิ่มการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกา ทั้งนี้ การลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานต้องมีเงินทุนสูงและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในขณะที่ยังมีความท้าทายหลายด้าน ดังนั้น ภาคเอกชนไทยที่มีความพร้อมในการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกาจึงมักอยู่ในข่ายบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีแหล่งเงินทุนและมีสายป่านในการหาผู้ร่วมทุนที่เป็นบริษัทข้ามชาติระหว่างประเทศ ตลอดจนสามารถเข้าถึงข้อมูลทรัพยากรเชิงลึกและข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนที่จำเป็น ดังนั้น การขยายการลงทุนของภาคเอกชนไทยน่าจะเป็นการต่อยอดจากโครงการลงทุนที่ดำเนินการอยู่แล้วมากกว่าการแสวงหาโอกาสการลงทุนในประเทศใหม่ ๆ เนื่องจากการดำเนินโครงการในประเทศใหม่ ๆ ในภูมิภาคแอฟริกา มีความเสี่ยงสูงและจำเป็นต้องมีการลงทุนในการศึกษาข้อมูลเชิงลึกต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการอนุมัติที่เกี่ยวข้องซึ่งมักใช้ระยะเวลานาน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา การเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานใน

ภูมิภาคแอฟริกาของภาคเอกชนไทยเป็นการแสวงหาความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นระบบ

4.1.3 จากการศึกษาผลการดำเนินโครงการลงทุนของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคแอฟริกาพบว่า การดำเนินการลงทุนที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยความท้าทายและอุปสรรคที่สำคัญมักเกิดจากข้อจำกัดจากการดำเนินการตามกฎระเบียบ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่เข้าไปลงทุน ซึ่งมีความจำเป็นต้องวางแผนการบริหารจัดการให้รัดกุม ดังนั้น การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นระบบทั้งในแง่นโยบายและการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระชับความสัมพันธ์ในระดับการเมืองและการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลด้านกฎระเบียบและโอกาสการค้าและการลงทุนจะสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ภาคเอกชนไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1.1 ตามที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงาน ตามร่างแผนแม่บทพลังงานไทย ปี 2558-2578 และตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ของไทยต่อแอฟริกา ปี 2566-2570 ที่ได้ตั้งเป้าในการรักษาสถานะของไทยที่สามารถเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียม (equal partners) และแสดงให้เห็นกลุ่มประเทศเป้าหมายในภูมิภาคแอฟริกาเห็นถึงศักยภาพของไทยในด้านการลงทุนโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมพลังงาน ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศ พร้อมทั้งสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในภูมิภาคแอฟริกา และหน่วยงานที่มิประเทศไทยที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดทำแผนในการส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติด้านพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาอย่างบูรณาการและเป็นระบบ รวมทั้งระบุประเทศเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดผลในวงกว้างและสามารถตอบสนองเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของไทย

4.2.1.2 การดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศ ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เกื้อกูลต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์กับภูมิภาคแอฟริกาแบบครบวงจร โดยการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย คณะกรรมการร่วมภาคเอกชนสามสถาบัน (กกร.) รวมถึงมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา และหน่วยงานของประเทศในแอฟริกา อาทิ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของประเทศภูมิภาคแอฟริกาในประเทศไทย ในลักษณะ “ชี้เป้า ฝ่าส่งเสริม เต็มให้เต็ม” เพื่อขับเคลื่อนให้มีการส่งเสริมการดำเนินการในอุตสาหกรรมพลังงานในภูมิภาคแอฟริกาให้มีผลเป็น

รูปธรรมและตอบสนองต่อความสนใจและความพร้อมของภาคธุรกิจไทยและในประเทศที่มีศักยภาพ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจต่อการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกา

4.2.1.3 การส่งเสริมความใกล้ชิดด้านการเมืองและการมีเจตนาธรรมทางการเมืองระหว่างไทยและประเทศที่มีศักยภาพจะช่วยส่งเสริมโอกาสการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคแอฟริกาอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เสริมสร้างเครือข่ายของไทยในภูมิภาคแอฟริกาผ่านการจัดตั้งสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ในประเทศที่มีศักยภาพด้านพลังงาน รวมทั้งการใช้กลไกทั้งในระดับทวิภาคีและในกรอบองค์การระหว่างประเทศ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์และจัดอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกัน เช่น กลไกการหารือด้านการเมือง (Political Consultation: PC) และกลไกคณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจ (Joint Trade Committee: JTC) ที่นำโดยกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนการผลักดันให้มีการจัดทำกรอบความตกลงด้านเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจแก่ภาคเอกชนไทยในการค้าและการลงทุนในภูมิภาคแอฟริกา อาทิ การผลักดันให้มีการเจรจาความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศที่ภาคเอกชนไทยมีการค้าและการลงทุนแล้ว ได้แก่ แอลจีเรีย โมซัมบิก ไนจีเรีย แองโกลา และลิเบีย

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 “ชี้เป้า”

1) ที่ผ่านมา ประเทศไทยมิได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติต่อภูมิภาคแอฟริกาอย่างชัดเจน โดยการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อแอฟริกามักจะเป็นวาทกรรมที่กล่าวถึงแอฟริกาในฐานะทวีปแห่งโอกาส แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มั่งคั่ง โดยเฉพาะอัญมณีและแร่ธาตุต่าง ๆ และประตูสู่การค้าและการลงทุน แต่ไม่มีการศึกษาหรือการวางแผนอย่างชัดเจนว่า โอกาสหรือทรัพยากรที่ไทยต้องการคืออะไร ปริมาณเท่าไร ในระยะเวลาห้วงใด หรือหากได้มาซึ่งทรัพยากรแล้วจะนำมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยอย่างไรต่อไป และภาคเอกชนไทยที่เป็นกลไกขับเคลื่อนมีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจกับประเทศในแอฟริกาภายใต้แผนของภาครัฐหรือไม่ ส่งผลให้การผลักดันผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจยังไม่มีความก้าวหน้ามากนัก³² ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศควรกำหนดให้สถานเอกอัครราชทูตในประเทศในภูมิภาคแอฟริกา ร่วมมือกับหน่วยงานที่มประเทศไทยในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินความร่วมมือที่ระบุเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ที่สามารถระบุได้ว่าแต่ละภูมิภาค/อนุภูมิภาคเหมาะสมกับการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมใด โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมพลังงานกับประเทศที่มีศักยภาพซึ่งถือเป็นผลประโยชน์แห่งชาติ

³² ดามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 56-57.

2) กระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษา และหน่วยงานของประเทศในแอฟริกา อาทิ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของประเทศภูมิภาคแอฟริกาในประเทศไทย จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจต่อประเทศในภูมิภาคแอฟริกา เพื่อสร้างความใกล้ชิดในระดับประชาชน รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้าง องค์ความรู้ที่จำเป็นให้กับภาคเอกชนที่สนใจจะเข้าไปแสวงหาโอกาสในภูมิภาคแอฟริกา ตลอดจนส่งเสริม การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมทั้งการจับคู่ธุรกิจทั้งด้านการผลิต การค้า และการขนส่ง อาทิ การจัดกิจกรรม Africa Day ในวันที่ 25 พฤษภาคมของทุกปี โดยล่าสุด เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2565 กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ได้ร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตของภูมิภาคแอฟริกาประจำประเทศไทย และหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จัดงานสัมมนาในรูปแบบผสมผสาน “Thailand-Africa: Investment and Business Opportunities” ณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมคู่ขนานกับงานวัน Africa Day เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างไทยและภูมิภาคแอฟริกา

4.2.2.2 “เฝ้าส่งเสริม”

1) กระทรวงการต่างประเทศควรส่งเสริมความใกล้ชิดด้านการเมืองกับประเทศ ที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมพลังงานโดยการส่งเสริมการเยือนในระดับสูง การจัดการประชุมในกรอบกลไกต่าง ๆ ทั้ง PC และ JTC รวมทั้งการแลกเปลี่ยนการเยือนของคณะผู้แทนด้านเศรษฐกิจที่มีผู้แทนภาคเอกชนเข้าร่วม

2) โดยที่ไทยให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเพื่อเป็นเครื่องมือต่อยอดความสัมพันธ์ทวิภาคีกับประเทศในภูมิภาคแอฟริกา กรมความร่วมมือระหว่างประเทศจึงอาจพิจารณาส่งเสริมความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาโดยมุ่งเป้าในการส่งเสริมศักยภาพและโอกาสของไทยในอุตสาหกรรมพลังงาน รวมถึงการส่งเสริมโอกาสการร่วมมือกับภาคเอกชนในการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา อาทิ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกรมความร่วมมือระหว่างประเทศกับภาคเอกชนและภาคการศึกษาในการให้ทุนการศึกษาแก่ประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมพลังงาน หรือการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาในสาขาที่ไทยเชี่ยวชาญในประเทศที่ภาคเอกชนไทยมีการลงทุนแล้ว อาทิ ในพื้นที่การลงทุนของภาคเอกชนไทยในโมซัมบิกและแอลจีเรีย

3) เมื่อคำนึงว่า ในปัจจุบันไทยมีสถานเอกอัครราชทูตอยู่ในภูมิภาคแอฟริกาเพียง 7 ประเทศ เท่านั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะสามารถดูแล รักษา และปกป้องผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาคแอฟริกาได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ไทยต้องพิจารณาการเปิดสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลกิตติมศักดิ์แห่งใหม่ในภูมิภาคแอฟริกาเพิ่มเติม โดยคำนึงถึง

ผลประโยชน์แห่งชาติของไทยและศักยภาพทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับประเทศที่มีศักยภาพในด้านพลังงานซึ่งเป็นผลประโยชน์แห่งชาติในลำดับต้น อาทิ การจัดตั้งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแอลเจียร์ ประเทศแอลจีเรีย³³ หรือสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ไทย ประจำประเทศแองโกลา ซึ่งไทยมีการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานที่มีมูลค่าสูงมาก โดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมพลังงานเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.2.2.3 “เติมให้เต็ม”

1) การเร่งผลักดันการเจรจาเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจแก่ภาคเอกชนไทยในการค้าและการลงทุนในภูมิภาค แอฟริกา อาทิ การผลักดันให้มีการเจรจาความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศที่ภาคเอกชนไทยมีการค้าและการลงทุนแล้ว ได้แก่ แอลจีเรีย โมซัมบิก ไนจีเรีย แองโกลา และลิเบีย รวมถึงการจัดทำความตกลงเพื่อยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางทูต และราชการซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจให้กับบริษัทข้ามชาติที่เป็นรัฐวิสาหกิจของไทย ได้ด้วย

2) ส่งเสริมภาคเอกชนไทยพิจารณาลงทุนในเทคโนโลยีที่สะอาด รวมถึงการผลิตพลังงานหมุนเวียน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสของภาคเอกชนไทยในการมีส่วนร่วมและใช้ประโยชน์จากการผลักดันกระบวนการเปลี่ยนผ่านพลังงานของภูมิภาคแอฟริกา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศของรัฐบาลในการตั้งเป้าหมายการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในปี 2593 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Greenhouse Gas Emissions) ในปี 2608 โดยการสร้างความชัดเจนในการกำหนดมาตรการสนับสนุนของภาครัฐในการลงทุนในเทคโนโลยี ที่สะอาด รวมถึงการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน

³³ ดามพ์ บุญธรรม, รายงานการศึกษาสำหรับหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565, หน้า 72.

บรรณานุกรม

เอกสาร

คามพ์ บุญธรรม. แนวทางความร่วมมือกับแอฟริกาเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทย.

รายงานการศึกษา ในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2565.

เพ็ญแข อินทรสุวรรณ. บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ในการยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับโมร็อกโก. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลในหลักสูตรนักรบริหารการทูต รุ่นที่ 12 กระทรวงการต่างประเทศ, 2563.

ไกรวัฒน์ ภมรบุตร. การรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของคนไทยในมาดากัสการ์ : ศึกษาเฉพาะการค้า อัญมณีของคนไทยในมาดากัสการ์. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลในหลักสูตรนักรบริหารการทูต รุ่นที่ 13 กระทรวงการต่างประเทศ, 2564.

คณะวิจัยจากโครงการแอฟริกา-เอเชีย. การศึกษาสภาพแวดล้อม และความเสี่ยงของภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกและนัยที่มีต่อประเทศไทย. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2564.

McKinsey&Company. The Future of African Oil and Gas: Positioning for the Energy Transition. June 2022.

Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). Nigeria Fact and Figure, Annual Statistical Bulletin in 2021.

International Energy Agency (IEA). African Energy Outlook 2019, Regional and Country Energy Profiles.

International Energy Agency (IEA). African Energy Outlook 2022.

กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ. แผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ ปี 2561-2580.

กระทรวงพลังงาน. ภาพรวมพลังงาน ม.ค.-พ.ค. 2565.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงพลังงาน. นโยบายพลังงานที่อยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://old.energy.go.th/government-energy-policy/> [2022, August 15].

ข้อมูลอนุสัญญาภาษีซ้อนของไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.rd.go.th/765.html> [2022, September 3].

ดัชนีอุตสาหกรรม Global Industry Classification Standard (GICS). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.msci.com/our-solutions/indexes/gics> [2022, August 12].

สำนักนโยบายและแผนพลังงานงาน กระทรวงพลังงาน. ร่างแผนแม่บทพลังงานไทยปี 2558-2578.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/masterplan> [2022, August 15].

Energy Capital&Power. Africa LNG (Liquefied Natural Gas). [Online]. Available from:

<https://energycapitalpower.com/energy-invest/> [2022, August 5].

Africa Energy Finance: Invest in the Energy Sector of Africa. Special Report 2020.

[Online]. Available from: <https://energycapitalpower.com/energy-invest/> [2022, September 28].

Oil Reserves by Country. [Online]. Available from: [https://www.worldometers.info/oil/](https://www.worldometers.info/oil/oil-reserves-by-country/)

[oil-reserves-by-country/](https://www.worldometers.info/oil/oil-reserves-by-country/) [2022, August 21].

World Gas Reserves. [Online]. Available from: [https://www.worldometers.info/gas/](https://www.worldometers.info/gas/#gas-reserves)

[#gas-reserves](https://www.worldometers.info/gas/#gas-reserves) [2022, August 12].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปัทมา นิยมไทย
ประวัติการศึกษา	– Master Degree in Economics (Diplom Volkswirtin), Friedrich-Wilhelm- Universität Bonn, Germany. – Doctor of Philosophy (Doctor Rerum Politicarum) in Economics, Ruprecht-Karl- Universität Heidelberg, Germany
ประวัติการทำงาน	
2548–2549	เจ้าหน้าที่การทูต 5 กองยุโรป 1 กรมยุโรป
2549–2558	เจ้าหน้าที่การทูต 6 / ที่ปรึกษา กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
2559–2560	ที่ปรึกษา คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก
2560	ที่ปรึกษา กองประมวลและวิเคราะห์ข่าว กรมสารนิเทศ
2560–2561	ที่ปรึกษา / นักการทูตชำนาญการพิเศษ กองประชาสัมพันธ์การทูตสาธารณะ กรมสารนิเทศ
2561–2565	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์
2565–ปัจจุบัน	นักการทูตชำนาญการพิเศษ กองแอฟริกา กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักการทูตชำนาญการพิเศษ กองแอฟริกา กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา